

***Sprawozdanie roczne z realizacji
Programu Strategicznego Rozwoju
Bieszczad w 2020 r.***

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie
Departament Rozwoju Regionalnego

Spis treści

Wprowadzenie	3
Analiza wartości wskaźników.....	5
1. Priorytet Turystyka i rekreacja	8
2. Priorytet Przedsiębiorczość	22
3. Priorytet Kapitał ludzki i społeczny	41
4. Priorytet Infrastruktura służąca poprawie dostępności i ochronie środowiska	60
Wsparcie udzielane przez Zarząd Województwa Podkarpackiego i inne instytucje.....	80
Podsumowanie	111

Wprowadzenie

Program Strategicznego Rozwoju Bieszczad (dalej: *PSRB*) to program rozwoju o którym mowa w art. 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹. Jego istotą jest uszczegółowienie zapisów *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020 (SRWP 2020)*. Ma charakter operacyjno-wdrożeniowy, przewiduje działania wpisujące się w cele *SRWP 2020*, określa system ich realizacji oraz źródła finansowania, a także uwzględnia specyficzne uwarunkowania obszaru Bieszczad. Utworzenie *PSRB* było efektem wspólnej inicjatywy samorządu województwa podkarpackiego oraz Związku Bieszczadzkich Gmin Pogranicza (dalej: ZBGP). Głównym celem *Programu* jest wzrost poziomu i warunków życia mieszkańców ZBGP poprzez poprawę dostępu do miejsc pracy i usług przy efektywnym wykorzystaniu zasobów endogenicznych i wzmocnieniu funkcjonalnych powiązań zewnętrznych. Przyjęta w *Programie* wizja zakłada, że Bieszczady będą obszarem zrównoważonego rozwoju, który poprzez zwiększenie i zróżnicowanie usług turystycznych będzie w pełni korzystał ze swoich zasobów endogenicznych tworzonych przez walory środowiska przyrodniczego, a dzięki poprawie dostępności przestrzennej oraz wzrostowi jakości kapitału ludzkiego podniesie swoją atrakcyjność jako miejsca lokalizacji inwestycji oraz zamieszkania. System wdrażania *Programu* zakłada zaangażowanie przedstawicieli różnych sektorów. Organem zarządzającym i koordynującym wdrażanie *PSRB* jest Zarząd Województwa Podkarpackiego. Organem wspierającym o funkcjach opiniująco-doradczych jest Rada Programowa, która integruje przedstawicieli sektora publicznego, prywatnego i społecznego działających na rzecz obszaru Bieszczad. Monitoring *Programu* prowadzony jest w oparciu o wskaźniki określone w *Programie*, uzupełnione o wnioski z przeprowadzonego badania zleconego przez Zarząd Województwa Podkarpackiego. Dotychczasowe doświadczenia z monitoringu *Programu* potwierdziły jego złożoność, zarówno z punktu widzenia różnych źródeł raportowania danych, jak i braku ściśle przypisanych oraz wyodrębnionych środków finansowych, które determinowałyby postępy w jego wdrażaniu. Z uwagi na uzależnienie efektów *Programu* w dużej mierze od zewnętrznych źródeł finansowania, często przyznawanych w formule konkursowej, postępy wdrażania

¹ Tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1295 ze zm.

zależne są w dużej mierze od możliwości aplikacyjnych podmiotów wnioskujących o dofinansowanie ze środków innych programów, przede wszystkim *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020)* oraz *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (PROW 2014-2020)*. Dodatkowo, efekty uzależnione są od aktywności lokalnych interesariuszy, w szczególności gmin objętych *PSRB* i ich zdolności finansowych. Mając na uwadze ww. aspekty, monitoring *PSRB* należy traktować jako źródło informacji o zmianach w wybranych aspektach życia społeczno-gospodarczego zachodzących na obszarze objętym zakresem terytorialnym *PSRB*.

Prezentowane *Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2020 roku* jest szóstym dokumentem sprawozdawczym z realizacji *Programu*, a zarazem piątym przedstawiającym efekty działań podejmowanych na obszarze *PSRB* w ujęciu rocznym. Tym samym przedstawia roczne efekty wdrażania *PSRB* na obszarze Bieszczad, ale również tworzy bazę do całościowej oceny postępów *Programu*.

Weryfikując efekty wdrażania *Programu* w 2020 roku pamiętać należy, iż jest to czas rozwoju pandemii Covid-19. Sytuacja epidemiczna wymusiła zmiany modeli funkcjonowania, wyhamowała pewne procesy oraz ograniczyła aktywność w wielu dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Skutki wywołanego kryzysu widoczne są praktycznie w każdej branży i mają swoje przełożenie zarówno na tempo rozwoju województwa, jak i pogłębienie się niekorzystnych tendencji w niektórych obszarach regionu. Niewątpliwie, konsekwencje trwającej sytuacji pandemicznej, w tym wprowadzone lockdown'y i obostrzenia w przemieszczaniu oraz gromadzeniu się mocno dotknęły tereny, których rozwój społeczno-gospodarczy w dużej mierze uzależniony jest od rozwoju turystyki oraz wykorzystania endogenicznych potencjałów. Bieszczady są takim obszarem, a tym samym skutki kryzysu pandemicznego będą miały większy wpływ na dynamikę zmian na tym terenie, a także monitorowane wskaźniki w ramach niniejszego *Programu*.

PSRB stał się „inspiracją” dla programu na poziomie krajowym – *Programu dla Bieszczad. Program dla Bieszczad*, tak jak *PSRB* stał się instrumentem służącym równoważeniu procesów rozwoju obszaru Bieszczad. Spójność obu programów zarówno na poziomie terytorialnym, jak i celów pozwala uzyskać komplementarność

przedsięwzięć oraz inicjatyw podejmowanych z poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego.

PSRB rozumiany jako uszczegółowienie założeń *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020* zakończył swój okres obowiązywania w dniu 31 grudnia 2020 roku. Nowoprzyjęta przez Sejmik Województwa Podkarpackiego uchwałą Nr XXVII/458/20 z dnia 28 września 2020 r. *Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030* zakłada co prawda kontynuację *Programu*, ale równocześnie rozszerza jego zasięg terytorialny o gminę Bukowsko. *Strategia* podkreśla, że obszary objęte *Programem* wymagają szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, a w Obszarze horyzontalnym *Terytorialny wymiar Strategii* identyfikuje dedykowany kierunek działania 7.3.2. *Rozwój i wspieranie obszaru Bieszczad*. Mając na uwadze powyższe, w 2020 roku podjęto działania zmierzające do aktualizacji *PSRB*, w tym przystąpiono do opracowania *Diagnozy do Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad*. Zgodnie z deklaracją złożoną przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej ma także nastąpić kontynuacja rządowego *Programu dla Bieszczad*.

Analiza wartości wskaźników

System wskaźników monitorowania² *PSRB* zakłada pozyskiwanie danych z wielu źródeł, w szczególności z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), a także corocznie raportowanych za pośrednictwem koordynatora Urzędu Miasta i Gminy Lesko informacji z gmin objętych *PSRB*. Przyjęty system monitoringu oparty został na zasadzie partycypacji, zaangażowania i współodpowiedzialności wszystkich interesariuszy *Programu* za postępy w jego wdrażaniu. Uzupełniając, w celu uzyskania danych odnoszących się do niektórych wskaźników, wykorzystano również dane będące w zasobach takich instytucji jak: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Podkarpacki Oddział Regionalny w Rzeszowie), Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie, a także podmiotów tworzących klastry, podmiotów zarządzających lub monitorujących wybrane atrakcje turystyczne, wybranych instytucji otoczenia biznesu. Uzyskano również dane

² „Analiza i ocena systemów monitoringu w Programie Strategicznym „Błękitny San” i Programie Strategicznego Rozwoju Bieszczad oraz opracowanie wskaźników monitoringowych”, Krzysztof Piróg, Rzeszów 2018 r.

z Podkarpackiego Systemu e-Administracji Publicznej oraz Systemu Teleinformatycznego SL 2014. Z uwagi na fakt, iż *PSRB* koordynowany jest przez Zarząd Województwa Podkarpackiego, w treści niniejszego *Sprawozdania* wskazano również działania podejmowane przez Samorząd Województwa wspierające obszar *Programu*, które zaraportowane zostały przez Departamenty merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego (UMWP) i jednostki organizacyjne samorządu.

System monitoringu przyjęty w *Sprawozdaniu rocznym z realizacji PSRB w 2020 r.*, opiera się na metodologii i układzie przyjętym przez *Radę Programową PSRB w Sprawozdaniu z 2018 r.* Zapewnia to porównywalność między dokumentami, a także spójność całego systemu monitorowania. Zorganizowany system monitoringu aby dostarczać najbardziej aktualnych i dokładnych danych, a tym samym rzetelnej wiedzy nt. zmian na obszarze *PSRB* został bardzo rozbudowany. Niestety przyjęta szeroka formuła i wielość źródeł raportowania ma również jednak swoje wady. O ile bowiem dane z GUS można traktować jako wiarygodne i porównywalne, o tyle dla niektórych z wskaźników ujmowanych w *PSRB* przyjęte są odmienne okresy ich monitorowania (np. wyłącznie lata parzyste) oraz publikacji przez Urząd Statystyczny (np. druga połowa kolejnego roku). Biorąc pod uwagę ww. okoliczności i wskaźniki niedostępne w GUS na moment przygotowania przedmiotowego *Sprawozdania*, w niniejszym opracowaniu w ich miejscu wykazywano dane najbardziej aktualne i dostępne w zasobach GUS. System wskaźników w *PSRB* monitorowanych z poziomu gmin został tak skonstruowany, aby pozyskanie danych nie wiązało się z koniecznością ponoszenia przez gminy nakładów finansowych oraz nadmiernego zaangażowania czasowego pracowników je generujących. W efekcie uproszczony system wyeliminował rozbieżności w interpretacji, o czym świadczyły składane przez gminy korekty w latach poprzednich, które miały wpływ na wartość wskaźników.

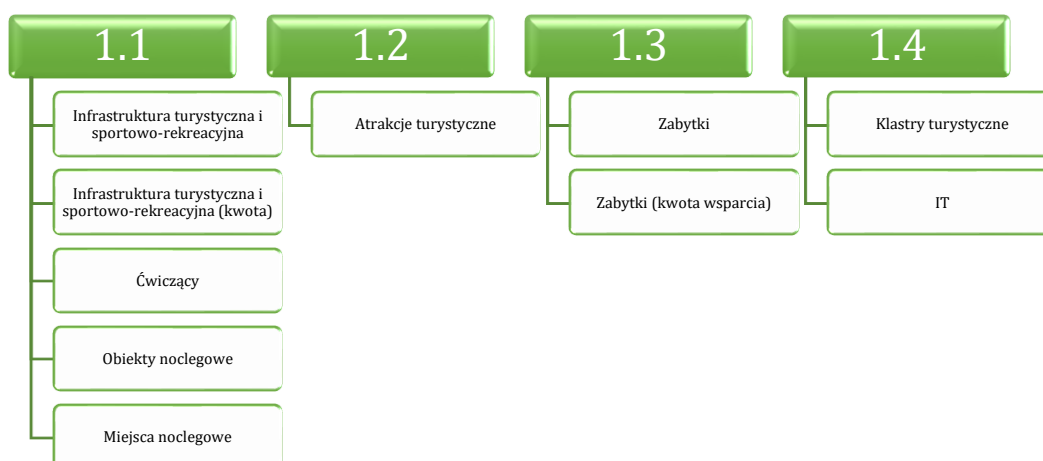
W celu zobrazowania postępu/regresu w realizacji wskaźników, wartości zawarte w niniejszym dokumencie zestawione zostały z danymi za poprzedni okres sprawozdawczy, zarówno z rokiem 2019, jak i w miarę możliwości z latami wcześniejszymi. Wartości wskaźników zostały przedstawione zgodnie z metryczkami, dla poszczególnych gmin bądź w formie obramowań jako suma wartości zadeklarowanych przez gminy, których wykaz umieszczano poniżej.

System monitoringu *Programu* dostarcza informacji nt. zmian społeczno-gospodarczych zachodzących na terenie gmin *PSRB*. Tym samym stanowi on istotne źródło wiedzy dla podmiotów prowadzących politykę rozwoju na każdym z poziomów zarządzania. Mając na uwadze powyższe, sprawozdania z realizacji *PSRB* są przekazywane władzom gmin, a także udostępniane publicznie.

1. Priorytet „Turystyka i rekreacja”

Priorytet „Turystyka i rekreacja” jest monitorowany za pomocą 10 wskaźników. Najwięcej wskaźników (5) przypisano do działania 1.1. które dotyczy koordynacji rozwoju oraz poprawy funkcjonowania infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Po dwa wskaźniki monitorują działania 1.3. Ochrona i promocja obiektów dziedzictwa kulturowego oraz działania 1.4. Rozwój partnerstwa na rzecz zwiększenia ruchu turystycznego oraz jego promocji, zwłaszcza turystyki pobytowej. Jeden wskaźnik opisuje działanie 1.2. Rozwój i zróżnicowanie oferty usług i produktów turystycznych, w tym z wykorzystaniem współpracy transgranicznej.

Rysunek 1. Wskaźniki monitorujące priorytet „Turystyka i rekreacja”.

1. Liczba wspartych obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej

Wskaźnik służy do pomiaru działań wpływających na atrakcyjność turystyczną obszarów objętych zakresem wsparcia *PSRB* tj. wsparcie obiektów turystycznych lub sportowo-rekreacyjnych. W ramach wskaźnika monitorowana jest liczba wspartych obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej przez które należy rozumieć obiekty budowlane, w rozumieniu zawartym w ustawie Prawo budowlane, przeznaczone na cele turystyczne lub sportowo-rekreacyjne. Jako wsparcie należy rozumieć środki zewnętrzne i własne przeznaczone na inwestycje w zakresie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej. W ramach wskaźnika nie są brane pod uwagę działania polegające na bieżącym utrzymaniu obiektów, w tym bieżących pracach remontowych.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- liczba obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej wspartych od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.;
- liczba obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej wspartych w roku sprawozdawczym.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Liczba wspartych obiektów infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	61
--	-----------

Na wartość wskaźnika w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r. wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Bircza – 1, Czarna – 2, Lesko – 22, Olszanica – 7, Solina – 5, Ustrzyki Dolne – 14, Zagórz – 10.

Liczba obiektów infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej wspartych od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	6
--	----------

Na wartość wskaźnika w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Ustrzyki Dolne – 5, Zagórz – 1. Wartość wskaźnika w 2019 r. wynosiła 27 obiektów³.

Turyści przyjeżdżający do tej części województwa podkarpackiego korzystają z bazy noclegowej do której zaliczamy hotele, motele, gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty, domy wycieczkowe, kempingi oraz schroniska (w tym młodzieżowe), zakłady uzdrowiskowe, domy pielgrzyma i zajazdy. Obok bazy noclegowej działa infrastruktura gastronomiczna, która może być częścią infrastruktury noclegowej lub funkcjonować od niej niezależnie np. restauracje, kawiarnie, cukiernie lub bary. Elementem dopełniającym infrastrukturę noclegową i gastronomiczną jest baza sportowo-rekreacyjna, która daje turystom i mieszkańcom możliwość atrakcyjnego spędzania wolnego czasu. Miejsca takie, jak przystanie żeglarskie, wyciągi

³ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

narciarskie, stadiony, amfiteatry, baseny i pola golfowe powodują, że osoby przyjeżdżające w celach wypoczynkowych mogą aktywnie spędzić czas. Baza sportowo-rekreacyjna wpływa pozytywnie również na poziom i warunki życia mieszkańców.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 51. Wskaźnik osiągnięty w 119,5 %.

2. Wartość wsparcia udzielonego na rzecz obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej

W celu uzyskania bardziej pogłębionych informacji o realizacji priorytetu monitorowana jest nie tylko liczba wspartych obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej, ale także kwota udzielonego wsparcia.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- wartość wsparcia udzielonego na rzecz obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.;
- wartość wsparcia udzielonego na rzecz obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej w 2020 roku.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Wartość wsparcia udzielonego na rzecz obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	20 755 586,19 zł
---	-------------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Czarna –24 640,00 zł , Komańcza – 1 500,00 zł, Lesko – 8 060 702,00 zł, Lutowiska – 347 555,64 zł⁴, Olszanica – 1 375 875,77 zł, Solina – 2 734 235,61 zł, Ustrzyki Dolne – 3 671 274,00 zł, Zagórz – 4 539 803,17 zł⁵.

⁴ Korekta wartości wskaźnika 0,00 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

⁵ Korekta wartości wskaźnika 4 223 934,43 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

Wartość wsparcia udzielonego na rzecz obiektów infrastruktury turystycznej lub sportowo-rekreacyjnej od 1 stycznia r. do 31 grudnia 2020 r.	327 993,28zł
--	---------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Czarna - 13 940,00 zł, Ustrzyki Dolne – 100 000,00 zł, Zagórz – 214 053,28 zł. Wartość wskaźnika w 2019 r. wynosiła 2 165 946,52 zł⁶.

Analizując wskaźnik nasuwa się wniosek, że gminy włączone do *PSRB* przeznaczają znaczne środki na infrastrukturę, która pozwala zapewnić wysoki poziom wypoczynku turystów oraz pozytywnie wpłynąć na jakość życia mieszkańców.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 10 158 331,25 zł. Wskaźnik osiągnięty w 204,3 %. Osiągnięta wartość wskaźnika stanowi potwierdzenie wspierania i rozwoju turystyki w gminach *PSRB*.

3. Ćwiczący ogółem (w klubach sportowych)

Monitorowanie liczby osób uprawiających sport, a przede wszystkim zachodzących zmian w tym zakresie pozwala uchwycić rolę, jaką odgrywa infrastruktura sportowo-rekreacyjna dla rozwoju obszarów objętych zakresem wdrażania *PSRB*. Wskaźnik ten zarazem pozwala pośrednio uchwycić zmiany zachodzące w budowaniu potencjału kapitału ludzkiego. Wskaźnik jest monitorowany co dwa lata (w lata parzyste) według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS. Ostatnie dostępne dane są z 31 grudnia 2018 r. na poziomie gmin. Zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie BDL GUS, planowana data udostępnienia przedmiotowych danych za 2020 rok nastąpi dopiero w dn. 28.06.2021 r.

Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS⁷ – ćwiczący ogółem [osoba]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.

⁶ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

⁷ Uczniowskie Kluby Sportowe.

Baligród	16	brak danych	0	brak danych
Bircza	133	brak danych	140	brak danych
Cisna	168	brak danych	180	brak danych
Czarna	78	brak danych	122	brak danych
Komańcza	40	brak danych	0	brak danych
Lesko	499	brak danych	689	brak danych
Lutowiska	52	brak danych	68	brak danych
Olszanica	131	brak danych	161	brak danych
Solina	126	brak danych	114	brak danych
Tyrawa Wołoska	50	brak danych	58	brak danych
Ustrzyki Dolne	847	brak danych	751	brak danych
Zagórz	720	brak danych	503	brak danych
Razem	2 860	brak danych	2 786	brak danych

W roku 2018 w porównaniu z rokiem 2016 w wielu gminach nastąpił wzrost wskaźnika. Największy wzrost wskaźnika odnotowano w gminach: Czarna, Cisna oraz Lesko. Spadek wielkości wskaźnika *Ćwiczący ogółem (w klubach sportowych)* w porównaniu do roku 2016 wystąpił natomiast w gminach: Baligród, Komańcza, Solina, Ustrzyki Dolne oraz Zagórz.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 2 659 osób. Z uwagi na brak danych dla wskaźnika w 2019 i 2020 r. nie ma możliwości oszacowania poziomu jego realizacji w prezentowanym okresie sprawozdawczym. Biorąc jednak pod uwagę podawane wartości dla gmin w roku 2018 zauważyć należy, iż wskaźnik ten został już wtedy zrealizowany w 104,8 %.

4. Turystyczne obiekty noclegowe (ogółem)

Analiza liczby turystycznych obiektów noclegowych w powiązaniu z analizą liczby dostępnych miejsc pozwala określić nie tylko „pojemność” (capacity) danego obszaru w kontekście możliwości obsługi określonej liczby turystów, ale także atrakcyjności dostępnej oferty. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Turystyczne obiekty noclegowe (ogółem)

Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	8	8	9	10	8
Bircza	1	1	1	1	1
Cisna	24	23	30	36	32
Czarna	13	13	13	13	14
Komańcza	7	7	11	9	8
Lesko	12	10	13	13	12
Lutowiska	31	30	28	29	29
Olszanica	3	3	3	4	3
Solina	82	90	113	120	114
Ustrzyki Dolne	19	23	31	30	28
Zagórz	5	5	7	8	7
Razem	205	213	259	273	256

W latach 2016 – 2019 zaobserwowano wzrost wskaźnika *Turystyczne obiekty noclegowe* (ogółem) w prawie wszystkich gminach objętych *Programem*. W 2020 r., najprawdopodobniej z uwagi na panującą sytuację pandemiczną, która mocno dotknęła sektor turystyki, nastąpił jednak regres przedmiotowego wskaźnika w większości gmin (wyjątek - gmina Czarna) względem lat poprzednich.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 248 obiektów. Wskaźnik został zrealizowany w 103,2%

5. Miejsca w turystycznych obiektach noclegowych (ogółem)

Wskaźnik *Miejsca w turystycznych obiektach noclegowych* dookreśla wskaźnik dotyczący liczby turystycznych obiektów noclegowych, jest on monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych (ogółem)					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.

Baligród	391	378	434	480	417
Bircza	68	69	70	71	71
Cisna	1 062	994	1 297	1 426	1 260
Czarna	427	481	501	457	476
Komańcza	451	365	542	471	429
Lesko	660	623	613	610	619
Lutowiska	1 351	1 400	1 359	1 407	1 425
Olszanica	169	169	169	230	91
Solina	4 999	6 102	6 769	6 606	6 361
Ustrzyki Dolne	1 436	1 500	1 784	1 900	1 446
Zagórz	200	195	228	235	231
Razem	11 214	12 276	13 766	13 893	12 826

W latach 2016 – 2019 następował stopniowy wzrost wskaźnika *Miejsca w turystycznych obiektach noclegowych (ogółem)* w prawie wszystkich gminach objętych *Programem*. W roku 2020 nastąpił jednak jego regres w 7. gminach. Pozytywny trend wzrostowy utrzymany został wyłącznie w gminie: Czarna, Lesko, Lutowiska, a w gminie Bircza sytuacja pozostała stabilna względem danych z 2019 roku. Spadek wartości wskaźnika wynika z panującej sytuacji pandemicznej i zmiany trybu korzystania z atrakcji.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 12 908 miejsc. Wskaźnik zrealizowany w 99,4 %.

6. Liczba odwiedzin wybranych atrakcji turystycznych

W kontekście realizacji celów *PSRB* istotna jest dynamika odwiedzin atrakcji turystycznych o kluczowym znaczeniu dla rozwoju turystyki na obszarze objętym zakresem *PSRB*.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- liczba odwiedzin wybranych atrakcji turystycznych w roku 2016;
- liczba odwiedzin wybranych atrakcji turystycznych w roku 2017 r., 2018 r. i 2019 r. (w celu określenia wartości pośredniej);

- liczba odwiedzin wybranych atrakcji turystycznych w danym roku sprawozdawczym.

Wskaźnik jest monitorowany na podstawie danych dot. liczby odwiedzających następujące miejsca turystyczne/korzystających z atrakcji turystycznych:

1. Drezyny rowerowe w Uhercach Mineralnych;
2. Regionalne Centrum Kultury w Myczkowie „Muzeum Bojków”;
3. Zespół Klasztorny Karmelitów Bosych w Zagórze;
4. Bieszczadzka Kolej Leśna;
5. Zapora Solina;
6. Szlaki i ścieżki Bieszczadzkiego Parku Narodowego.

Szczegółowe dane przedstawia poniższe zestawienie⁸.

Podmiot	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Drezyny rowerowe w Uhercach Mineralnych	36 000	45 000	57 000	58 000	46 000
Regionalne Centrum Kultury w Myczkowie „Muzeum Bojków”	10 000	11 000	12 000	14 548	12 000
Zespół Klasztorny Karmelitów Bosych w Zagórze	19 253	19 488	25 389	10 775	-
Bieszczadzka Kolej Leśna	130 740	137 908	154 656	157 124	137 016
Zapora Solina	26 140	35 458	39 415	43 250	2 220 ⁹
Szlaki i ścieżki Bieszczadzkiego Parku Narodowego	485 000	513 000	589 000	571 600	690 900
Razem	707 133	761 854	877 460	855 297	888 136

⁸ Zestawienia własne na podstawie otrzymanych informacji od podmiotów zarządzających atrakcjami turystycznymi.

⁹ Obiekt był czynny od 1 stycznia do 5 marca 2020 r. W okresie od 6 marca do 31 grudnia 2020 r. usługa zwiedzania była zawieszona.

Największą atrakcją turystyczną *PSRB* są Bieszczady, których marka jest jedną z najbardziej rozpoznawalnych w Polsce. Każdego roku odwiedza je coraz większa liczba turystów przyjeżdżających z różnych części Polski, a nawet spoza granic kraju. Dzięki unikalnym walorom przyrodniczym trwa proces budowania marki Bieszczadów jako marki międzynarodowej. Dla wielu turystów cisza i spokój są atrybutami, które gwarantują wypoczynek z dala od zgiełku dużych miast. Elementem dopełniającym są atrakcje turystyczne, które przyciągają ciekawymi wydarzeniami. W latach 2016-2019 widoczny był wzrost liczby osób odwiedzających atrakcje turystyczne zlokalizowane na terenie *PSRB*. W roku 2020 widoczny jest dalszy umiarkowany wzrost liczby odwiedzających (2019 r. – 855 297 odwiedzających, 2020 r. – 888 136 odwiedzających). Wzrost ten dotyczy jednak wyłącznie szlaków i ścieżek Bieszczadzkiego Parku Narodowego, na których odnotowano wzrost liczby odwiedzających w stosunku do roku poprzedniego (wzrost o 119 300). W przypadku pozostałych atrakcji odnotowany został spadek. Sytuacja ta najprawdopodobniej jest wynikiem trwającej pandemii Covid-19, w tym wprowadzanych obostrzeń i lockdown'ów, które pociągnęły za sobą zmiany uprawianych aktywności turystycznych obywateli i ukierunkowały je na bardziej otwartą przestrzeń i obszary oddalone od zgromadzeń ludzkich. Ponadto niektóre atrakcje turystyczne nie są biletowane lub zaprzestano biletowania, tak jak w przypadku Zespołu Klasztornego Karmelitów Bosych w Zagórzcu, gdzie z uwagi na zakończenie okresu trwałości projektu „Budowa wieży widokowej w Zagórzcu – promocja obszarów Natura 2000”, dofinansowanego w ramach RPO WP 2007-2013, podmiot zarządzający Zespołem Klasztornym Karmelitów Bosych w Zagórzcu monitorował liczbę odwiedzających tylko do czerwca 2019 r.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 1 098 129 odwiedzin. Wskaźnik osiągnięty w 80,9 %.

7. Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem

Wskaźnik służy do pomiaru działań polegających na rewitalizacji, ochronie oraz promocji obiektów dziedzictwa kulturowego poprzez wsparcie zabytków nieruchomych. Przez zabytek nieruchomy rozumie się zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nieruchomością, zespół nieruchomości lub jej część lub będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące

świadczenie minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Natomiast jako wsparcie należy rozumieć środki zewnętrzne i własne JST przeznaczone na infrastrukturę i promocję zabytków nieruchomych.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.,
- liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem w roku sprawozdawczym.

Przez zabytek nieruchomy rozumie się zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nieruchomością, zespół nieruchomości lub jej część lub będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Natomiast jako wsparcie należy rozumieć środki zewnętrzne i własne JST przeznaczone na infrastrukturę i promocję zabytków nieruchomych.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	33
--	-----------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Bircza – 3, Komańcza – 5, Lesko – 1, Olszanica – 6, Solina – 1, Tyrawa Wołoska – 5, Ustrzyki Dolne – 6, Zagórz – 6¹⁰.

Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	9
--	----------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Bircza – 1, Komańcza – 5, Lesko – 1, Tyrawa Wołoska – 1, Zagórz – 1.

¹⁰ Korekta wartości wskaźnika 2 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 24 zabytki. Osiągnięty w 137,5 % wskaźnik stanowi dowód, że gminy *PSRB* dbają o rozwój dziedzictwa Bieszczadów oraz zlokalizowanych na ich terenie zabytków.

8. Wartość wsparcia udzielonego na rzecz zabytków nieruchomych

W celu uzyskania bardziej pogłębionych informacji z zakresu realizacji priorytetu *PSRB* zasadne jest monitorowanie nie tylko liczby wspartych zabytków, ale także kwoty udzielonego wsparcia. Wskaźnik służy do pomiaru działań polegających na rewitalizacji, ochronie oraz promocji obiektów dziedzictwa kulturowego poprzez wsparcie zabytków nieruchomych.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- wartość wsparcia udzielonego na rzecz zabytków nieruchomych od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.;
- wartość wsparcia udzielonego na rzecz zabytków nieruchomych w roku sprawozdawczym.

Na podstawie informacji uzyskanych od gmin uczestniczących w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Wartość wsparcia udzielonego na rzecz zabytków nieruchomych od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	1 596 569,92 zł
--	------------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Bircza – 266 535,31 zł, Komańcza – 58 000,00 zł, Lesko – 60 000,00 zł, Olszanica – 80 000,00 zł, Solina – 40 000,00 zł, Tyrawa Wołoska – 85 000,00 zł, Ustrzyki Dolne – 71 000,00 zł, Zagórz – 936 034,61 zł.

Wartość wsparcia udzielonego na rzecz zabytków nieruchomych od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	356 673,20 zł
--	----------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Bircza – 40 018,96 zł, Komańcza – 58 000,00 zł, Lesko – 60 000,00 zł, Tyrawa Wołoska – 20 000,00 zł, Zagórz – 178 654,24 zł.

W 2020 r. wsparciem została objęta większa liczba obiektów, jednakże niższa była kwota wsparcia (w 2019 r.¹¹ wsparte zostały 3 zabytki, kwota wsparcia: 404 400,00 zł).

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 831 094,98 zł. Wskaźnik osiągnięty w 192,1 % ukazuje skalę zapotrzebowania sektora zabytków zlokalizowanych na obszarze Bieszczad na działania inwestycyjne, a zarazem dowodzi kapitałochłonności tego rodzaju działań.

9. Liczba punktów sieci informacji turystycznej

Wskaźnik służy do pomiaru zakresu świadczenia usług turystycznych za pośrednictwem punktów informacji turystycznej. Zgodnie ze znaczeniem przedstawionym na stronie internetowej Polskiej Organizacji Turystycznej¹² punkt informacji turystycznej może być rozumiany jako miejsce bezpośredniego kontaktu turysty z informatorem.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- liczba punktów sieci informacji turystycznej według stanu na 31 grudnia 2015 r.;
- liczba punktów sieci informacji turystycznej według stanu na 31 grudnia 2020 r.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Liczba punktów sieci informacji turystycznej wg stanu na 31 grudnia 2015 r.	13
--	-----------

Na realizację wskaźnika wpływ miały wartości zadeklarowane przez następujące gminy: Baligród – 1, Bircza – 1, Cisna – 2, Czarna – 1, Komańcza – 1, Lesko – 1, Lutowska – 2, Solina – 2, Ustrzyki Dolne – 1, Zagórz – 1.

¹¹ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

¹² Źródło: <https://www.pot.gov.pl/pl/dzialalnosc/polski-system-informacji-turystycznej>.

Liczba punktów sieci informacji turystycznej wg. stanu na 31 grudnia 2020 r.	19
---	-----------

Na realizację wskaźnika wpływ miały wartości zadeklarowane przez następujące gminy: Baligród – 1, Bircza – 1, Cisna – 2, Czarna – 1, Komańcza – 1, Lesko – 1, Lutowska – 2, Olszanica – 3, Solina – 3, Ustrzyki Dolne – 3, Zagórz – 1. Wartość wskaźnika wg. stanu na 31 grudnia 2019 r. wynosiła 18¹³.

Punkty informacji turystycznej, których na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie oddziaływania *Programu* było 19, stanowią ważny element systemu świadczącego usługi dla turystów. To w takich miejscach turysta może uzyskać informacje o atrakcjach turystycznych, bazie noclegowej itp. oraz otrzymać materiały promocyjne. Ważną rolą punktów informacji turystycznej jest kreowanie wizerunku Bieszczad jako miejsca atrakcyjnego turystycznie.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 14 punktów. Wskaźnik osiągnięty w 135,7 % stanowi dowód na rozwój funkcji turystycznych w gminach *PSRB*.

10 Liczba podmiotów zrzeszonych w klastrach turystycznych

Pomiar wskaźnika jest prowadzony w oparciu o wykazanie liczby podmiotów posiadających swoją siedzibę na terenie gmin objętych zakresem terytorialnym *PSRB* zrzeszonych w inicjatywach klastrowych działających na terenie województwa podkarpackiego w obszarach o kluczowym znaczeniu dla turystyki, tj.:

- Przemyski Klaster Turystyczny z siedzibą w Przemyśle,
- Karpacki Klaster Turystyczny,
- Innowacyjny Klaster Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska Perły Polski Wschodniej”,
- Klaster Jakości Życia „Kraina Podkarpackie”,
- Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna.

¹³ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

Na podstawie informacji przygotowanych przez podmioty zarządzające wybranymi klastrami uzyskano następujące dane.

Liczba podmiotów zrzeszonych w klastrach turystycznych w 2020 r.	84
---	-----------

W 2019 roku w skład:

- Karpackiego Klastra Turystycznego wchodziło 59 członków posiadających siedzibę na terenie *PSRB*;
- Innowacyjnego Klastra Zdrowie i Turystyka „Uzdrowiska Perły Polski Wschodniej” wchodziło 4 członków posiadających siedzibę na terenie *PSRB*;
- Klastra Jakości Życia „Kraina Podkarpackie” wchodził 1 członek posiadający siedzibę na terenie *PSRB*;
- Podkarpackiej Regionalnej Organizacji Turystycznej wchodziło 20 członków posiadających siedzibę na terenie *PSRB*.

Pomimo podjętych prób nie udało się pozyskać danych od Przemyskiego Klastra Turystycznego z siedzibą w Przemyślu.

Wartość wskaźnika potwierdza aktywność podmiotów w tym obszarze. W 2019 r. liczba podmiotów zrzeszonych w klastrach turystycznych wynosiła 79¹⁴.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 25 podmiotów. Wskaźnik osiągnięty w 336 % stanowi potwierdzenie, że na obszarze gmin *PSRB* coraz więcej podmiotów dostrzega pozytywne wartości płynące z sieciowania współpracy.

Podsumowanie Priorytetu „Turystyka i rekreacja”

Podsumowując priorytet „Turystyka i rekreacja” należy zauważyć, iż przedstawione wskaźniki oraz ich wartości stanowią potwierdzenie turystycznego charakteru gmin obszaru Bieszczad. Zauważyć należy, że prawie wszystkie atrakcje turystyczne dla których od 2016 roku prowadzony był monitoring odwiedzin odnotowały w ostatnim roku trend spadkowy. Wyjątkiem są szlaki i ścieżki Bieszczadzkiego Parku Narodowego, na których zanotowano ponad 100 000 wzrost względem danych za

¹⁴ Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.

rok 2019. Zaobserwowane zmiany wskaźnika wynikają najprawdopodobniej z panującej sytuacji pandemicznej, wprowadzonych obostrzeń i lockdown'ów, które spowodowały wzrost zainteresowania nowymi formami i obszarami turystyki, w szczególności na świeżym powietrzu i z dala od zgromadzeń ludzkich. Podkreślenia wymaga, że gminy *PSRB* dbają o infrastrukturę turystyczną, czego przejawem jest m.in. wzrost liczby oraz ilości miejsc w obiektach noclegowych zlokalizowanych na terenie większości gmin *PSRB*. Wzrost przedmiotowych wskaźników, w połączeniu z większą ilością punktów informacji turystycznej, stanowi ponadto odpowiedź na oczekiwania klientów i dowód na zwiększające się zainteresowanie uprawianiem turystyki na danym obszarze. Dzięki unikalnym walorom przyrodniczym trwa proces budowy pozycji Bieszczadów jako marki międzynarodowej. Region ten posiada, poza niewątpliwymi walorami przyrodniczymi, również cenne obiekty o charakterze zabytków nieruchomych, na których utrzymanie i renowacje systematycznie przeznaczane są środki zarówno JST, jak i zewnętrzne. Pozytywnie należy ocenić również wzrost liczby podmiotów z terenu objętego *PSRB* zrzeszonych w klastrach. Świadczy to o rozwoju przedsiębiorczości i form sieciowania współpracy na tym terenie.

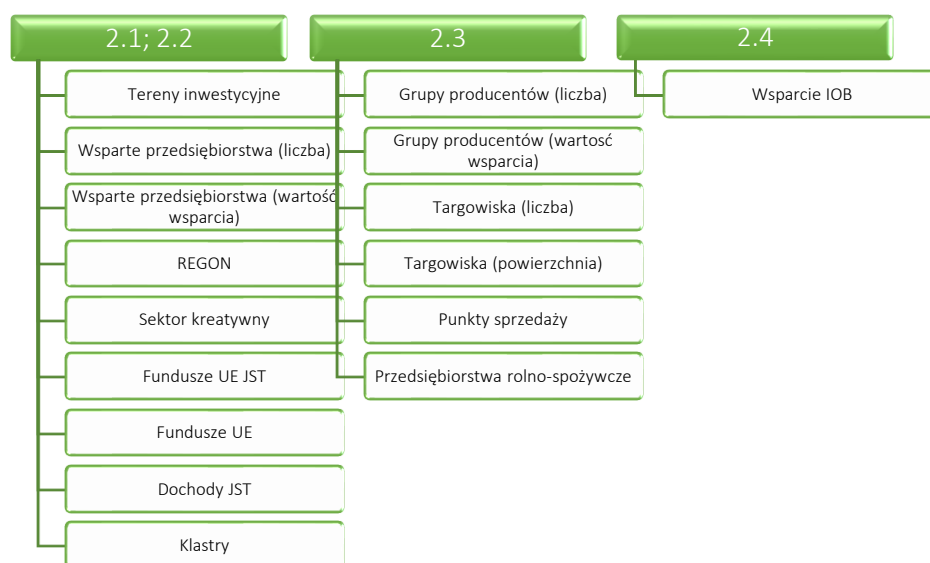
Spośród 10. wskaźników monitorowanych w ramach Priorytetu „Turystyka i rekreacja”, którego celem jest stworzenie z gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego jednej z podstawowych działalności gospodarczych Bieszczad warunkujących w sposób istotny procesy rozwojowe na tym obszarze, a w rezultacie kształtujących poziom i warunki życia jego mieszkańców, aż 7. osiągnęło zakładane wartości docelowe. W przypadku pozostałych 3. wskaźników ich wartości mieszczą się w granicach 80,9 - 99,4 % lub jak to ma miejsce w przypadku wskaźnika *Ćwiczący ogółem (w klubach sportowych)* z powodu braku aktualnych danych nie ma możliwości jego ostatecznego zweryfikowania, jednakże biorąc pod uwagę posiadane dane wskaźnik ten już na obecnym etapie sprawozdawczości osiągnął średnio 105 % realizacji zakładanego wskaźnika.

Osiągnięte wyniki, pomimo widocznego wpływu pandemii Covid-19 na sektor turystyki stanowią dowód na realizację celów założonych w ramach priorytetu.

2. Priorytet „Przedsiębiorczość”

Na potrzeby monitorowania priorytetu „Przedsiębiorczość” wyróżniono 16 wskaźników, przy czym ze względu na podobny zakres działania 2.1 Rozwój klastrów wzmacniających bazę ekonomiczną miast tworzących potencjalny obszar wzrostu oraz 2.2 Rozwój inicjatyw klastrowych służących poszerzeniu działalności gospodarczej na obszarach wiejskich zaproponowano przypisanie tych samych wskaźników. Do działania 2.4 Rozwój instytucji otoczenia biznesu przypisano tylko jeden wskaźnik, co z kolei wynika z relatywnie wąskiego zakresu tego działania.

Rysunek 2. Wskaźniki monitorujące priorytet „Przedsiębiorczość”.

1. Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych

W ramach wskaźnika *Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych* liczone są uzbrojone tereny inwestycyjne znajdujące się w posiadaniu gminy (o uregulowanych sprawach własnościowych), czyli tereny wyodrębnione na cele inwestycyjne w planie zagospodarowania przestrzennego gminy z zapewnionym dostępem do infrastruktury, w tym zapewnieniem drogi dojazdowej, zapewnieniem dostępu do sieci energetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej oraz teletechnicznej. W celu uzyskania kompleksowych danych w ramach wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- ogólna powierzchnia terenów inwestycyjnych w gminie (według stanu na 31 grudnia roku sprawozdawczego);

- powierzchnia terenów inwestycyjnych utworzonych w gminie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia roku sprawozdawczego;
- powierzchnia terenów inwestycyjnych utworzonych w roku sprawozdawczym.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Ogólna powierzchnia terenów inwestycyjnych na terenie realizacji <i>PSRB</i> wg stanu na 31 grudnia 2020 r.	931,1827 ha
--	--------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Cisna – 842,09 ha, Czarna – 0,8 ha, Komańcza – 21,7 ha, Lesko – 22,31 ha, Olszanica – 18 ha, Solina – 9 ha, Zagórz – 17,2827 ha¹⁵.

Powierzchnia terenów inwestycyjnych utworzonych w gminie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	1,338 ha
---	-----------------

Na wartość wskaźnika składają się dane z gminy Cisna która zadeklarowała utworzenie 0,538 ha¹⁶ terenów inwestycyjnych oraz gminy Czarna 0,8 ha.

Powierzchnia terenów inwestycyjnych utworzonych w gminie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	0 ha
---	-------------

W 2020 r. żadna z gmin nie wykazała powierzchni utworzonych terenów inwestycyjnych. Wartość wskaźnika w 2019 r. wynosiła 2,09 ha¹⁷.

Zdecydowanym liderem w wielkości posiadanej powierzchni inwestycyjnej jest gmina Cisna, która określa swoje zasoby na 842,09 ha. Nieco większa połowa gmin uczestniczących w *Programie* posiada tereny przygotowane pod nowe inwestycje. Może to wynikać ze specyfiki tego terenu, który objęty jest obszarowymi formami

¹⁵ Korekta wartości wskaźnika 43,0244 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

¹⁶ Korekta wartości wskaźnika 2,09 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

¹⁷ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

ochrony przyrody tj. Natura 2000. Znaczny udział terenów objętych różnymi formami ochrony przyrody w istotny sposób ogranicza możliwości tworzenia terenów inwestycyjnych. Pomimo tych ograniczeń mikroklimat i wyjątkowe położenie są doceniane przez inwestorów z branży hotelarskiej oraz tzw. srebrnej gospodarki zainteresowanych budową ośrodków turystycznych oraz domów opieki nad osobami starszymi w Bieszczadach.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 113,56 ha. Wskaźnik został osiągnięty w 820 %. Wzrastająca powierzchnia terenów inwestycyjnych wskazuje na podejmowanie strategicznych decyzji przez władze gminy, które planują polityką rozwoju gminy w zakresie działań na rzecz wzrostu konkurencyjności.

2. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie

Zakres wskaźnika obejmuje liczbę przedsiębiorstw posiadających siedzibę na terenie gmin wpisujących się w obszar wdrażania *PSRB*, które w perspektywie na lata 2014-2020 uzyskały wsparcie w ramach programów: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*, *Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020*, *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*, *Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020*, *Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020*, *Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020*.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są dwie wartości:

- liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie od początku wdrażania *Programu*;
- liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w 2020 roku.

Wartości wskaźników zostały określone na podstawie danych wygenerowanych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31 grudnia 2020 r.) prowadzonego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie od początku wdrażania <i>Programu</i>	66
---	-----------

Dane, na podstawie których został obliczony ww. wskaźnik pochodzą z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31 grudnia 2020 r.) prowadzonego

przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej według miejsca realizacji projektu. Wsparcie otrzymały przedsiębiorstwa z gmin: Baligród – 2, Bircza - 2, Cisna – 3, Czarna – 1, Komańcza – 3, Lesko – 10, Lutowiska – 5, Olszanica – 4, Solina – 10, Tyrawa Wołoska – 2, Ustrzyki Dolne – 15, Zagórz – 9.

Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w 2020 r.	45
---	-----------

W 2020 r. wsparcie otrzymało 45 podmiotów. Wartość wskaźnika w 2019 r. wynosiła 14 przedsiębiorstw¹⁸.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 17 przedsiębiorstw. Wskaźnik został zrealizowany w 388,2 %. Znaczący wzrost wskaźnika stanowi wyraz skuteczności oraz zdolności w aplikowaniu o środki unijne podmiotów gospodarczych z obszaru *PSRB*, a także dowód na duże zainteresowanie funduszami wspierającymi lokalny biznes.

3. Wartość wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom

W celu uzyskania bardziej pogłębionych informacji zasadne jest monitorowanie nie tylko liczby wspartych przedsiębiorstw, ale także kwoty udzielonego wsparcia.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są dwie wartości:

- wartość wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom od początku wdrażania *PSRB*;
- wartość wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom w 2020 roku.

Zakres wskaźnika obejmuje przedsiębiorstwa posiadające siedzibę na terenie gmin objętych zakresem terytorialnym *PSRB*.

Wartość wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom od początku <i>PSRB</i>	79 660 480,79 zł
---	-------------------------

Dane, na podstawie których został obliczony ww. wskaźnik pochodzą z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (stan na 31 grudnia 2020 r.) prowadzonego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Wartość wsparcia udzielonego

¹⁸ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

przedsiębiorcom z terenu *PSRB* od początku wdrażania *Programu*, wynosiła 79 660 480,79 zł. W podziale na programy operacyjne i jednostki samorządu terytorialnego wartość wsparcia przedstawia się następująco:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* – 58 418 794,83 zł, w tym gminy: Baligród – 1 650 154,99 zł, Cisna – 2 292 545,66zł, Czarna – 678 587,01 zł, Komańcza – 3 089 561,94 zł, Lesko – 13 203 569,61 zł, Lutowiska - 1 690 371,47 zł, Olszanica – 11 345 377,03 zł, Solina – 7 158 608,51zł, Ustrzyki Dolne –13 029 323,43 zł, Zagórz – 4 280 695,18 zł.
- *Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020* – 7 702 010,00 zł, w tym gminy: Ustrzyki Dolne – 5 978 000,00 zł, Zagórz – 1 724 010,00 zł.
- *Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020* – 11 655 165,68 zł, w tym gminy: Bircza - 460 047,03 zł, Lutowiska – 2 805 210,00 zł, Lesko – 307 497,36 zł, Tyrawa Wołoska – 2 783 993,10 zł, Ustrzyki Dolne – 2 387 953,67 zł, Zagórz – 2 910 464,52 zł.
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 - gmina Ustrzyki Dolne – 1 884 510,25 zł.

Wartość wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom w 2020 roku	34 018 195,93 zł
---	-------------------------

Wartość wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom w 2020 roku wyniosła 34 018 195,93 zł. Wartość wskaźnika w 2019 r. wynosiła 24 967 723,26 zł¹⁹.

W podziale na programy operacyjne i jednostki samorządu terytorialnego wartość wsparcia udzielonego przedsiębiorstwom w 2020 r. przedstawia się następująco:

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* – 29 350 545,35 zł, w tym gminy: Baligród - 851 825,00 zł, Cisna - 1 498 635,79 zł, Komańcza - 616 840,00 zł, Lesko - 11 320 605,92 zł, Lutowiska - 1 690 371,47 zł, Olszanica - 1 377 917,66 zł, Solina - 6 359 632,12 zł, Ustrzyki Dolne - 5 263 069,22 zł, Zagórz - 371 648,17 zł.
- *Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020* – 4 667 650,58 zł, w tym gminy: Lutowiska – 2 732 960,00 zł, Lesko – 307 497,36 zł, Bircza - 460

¹⁹ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

047,03 zł, Ustrzyki Dolne - 343 553,67 zł, Zagórz - 696 464,52 zł, Tyrawa Wołoska - 127 128,00 zł.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 64 510 062,45 zł. Wskaźnik został osiągnięty na poziomie 123,5 % co oznacza, że więcej niż zakładano środków zostało alokowanych przez sektor prywatny na obszarze *PSRB*.

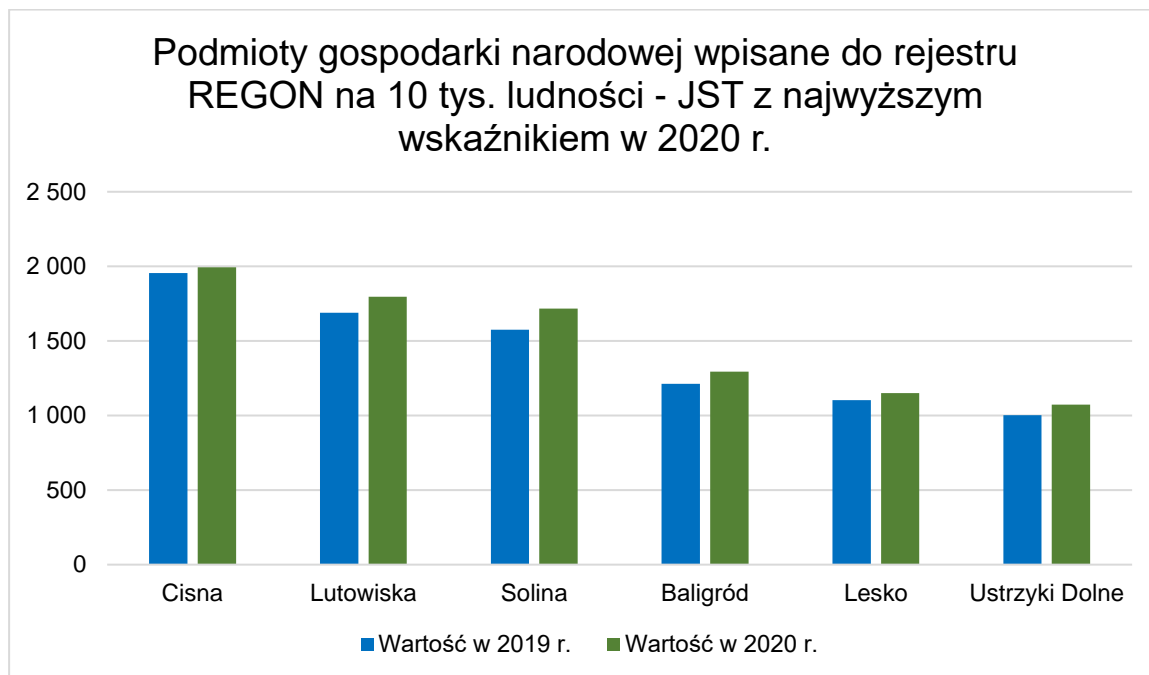
4. Podmioty (gospodarki narodowej) wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Wskaźnik podmioty (gospodarki narodowej) wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności daje możliwość monitorowania jednego z najważniejszych aspektów rozwoju przedsiębiorczości wyrażającego się w dynamice liczby przedsiębiorstw przejawiającej się m.in. w tworzeniu przedsiębiorstw oraz ich likwidacji. Powinno się to przekładać na dodatnie saldo rozumiane jako różnica pomiędzy liczbą zakładanych przedsiębiorstw, a liczbą przedsiębiorstw likwidowanych. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Podmioty (gospodarki narodowej) wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	1 058	1 123	1 150	1 212	1 295
Bircza	574	598	615	642	694
Cisna	1 702	1 790	1 859	1 954	1 993
Czarna	867	873	921	959	980
Komańcza	674	692	710	760	786
Lesko	1 042	1 037	1 059	1 102	1 151
Lutowiska	1 561	1 570	1 599	1 689	1 797
Olszanica	843	832	874	930	979
Solina	1 361	1 429	1 471	1 575	1 716
Tyrawa Wołoska	501	519	516	531	577

Ustrzyki Dolne	922	921	940	1 003	1 072
Zagórz	597	632	661	686	722
Średnia	974	1 001	1 031	1 087	1 147

JST z najwyższym wskaźnikiem zawarte w powyższym zestawieniu przedstawia poniższy wykres.

W latach 2016 – 2020 obserwuje się wzrost wskaźnika *Podmioty (gospodarki narodowej) wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności* w prawie wszystkich gminach objętych *Programem*. Największy wzrost wskaźnika w 2020 r. względem roku poprzedniego zaobserwowano w gminach: Solina, Lutowiska i Baligród. Wzrost wskaźnika *Podmioty (gospodarki narodowej) wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności* należy upatrywać w zwiększeniu się aktywności mieszkańców w obszarze przedsiębiorczości.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 1 043 podmioty. Wskaźnik zrealizowany w 110 %.

5. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem

W ramach priorytetu uwzględniono poza aspektem ogólnym rozwoju przedsiębiorczości, również rozwój przedsiębiorczości o charakterze innowacyjnym, jak również z sektora kreatywnego. Sektor kreatywny określany jest jako część rynku

tworzona przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą związaną z kulturą i technologią, łączące działalność artystyczną z przedsiębiorczością. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	10,34	10,64	5,00	2,86	6,25
Bircza	0,00	2,08	0,00	5,00	2,44
Cisna	0,00	7,32	2,70	0,00	0,00
Czarna	0,00	4,35	7,14	0,00	0,00
Komańcza	0,00	7,14	0,00	0,00	4,76
Lesko	4,12	9,89	5,69	3,00	5,21
Lutowiska	3,33	3,57	2,86	0,00	3,33
Olszanica	2,22	3,45	0,00	0,00	7,84
Solina	1,35	1,16	7,06	2,13	2,75
Ustrzyki Dolne	10,40	5,97	4,19	9,20	3,77
Zagórz	6,58	5,93	5,71	3,33	4,00
Średnia²⁰	3,2	5,1	3,7	2,1	3,4

W 2017 r. w stosunku do 2016 r. zaobserwowano wzrost wskaźnika w prawie wszystkich gminach. W roku 2018 i 2019 nastąpił jednak spadek udziału nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w większości gmin objętych *PSRB*. W 2020 roku poziom wskaźnika dla większości gmin wzrósł. Największy wzrost zanotowano w gminach Olszanica, Komańcza i Baligród, z kolei największy regres wskaźnik osiągnął w gminie Ustrzyki Dolne (- 5,43%).

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 4,7 %. Wskaźnik zrealizowano w 72,3 %. Zakładaną wartość docelową w 2020 r. osiągnęły gminy: Olszanica, Baligród, Lesko, Komańcza.

²⁰ Średnia liczona dla wszystkich 12 gmin *PSRB*.

6. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych stanowi bardzo istotny aspekt monitorowania celów z zakresu przedsiębiorczości, rozumianej jako zdolność do podejmowania różnego rodzaju inicjatyw. W tym sensie o przedsiębiorczości na danym obszarze mogą stanowić nie tylko przedsiębiorstwa, ale również gminy wykazujące się przedsiębiorczością przejawiającą się np. w zdolności do pozyskiwania środków europejskich. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	0,00	1 220 735,92	82 984,45	1 164 984,96
Bircza	106 161,10	2 280 724,31	1 906 614,30	549 565,25
Cisna	0,00	0,00	0,00	3 020 003,55
Czarna	92 453,54	12 346,09	43 350,78	642 776,60
Komańcza	206,84	0,00	31 217,40	0,00
Lesko	1 280 862,20	4 946 956,23	335 562,15	1 893 027,95
Lutowiska	0,00	3 105,61	41 642,74	101 830,00
Olszanica	0,00	477 839,52	1 082 098,02	9 947 413,24
Solina	0,00	10 215 119,90	3 649 510,06	4 850 408,09
Tyrawa Wołoska	0,00	326 383,94	26 144,01	317 452,01
Ustrzyki Dolne	486 434,40	1 478 946,06	2 006 614,87	4 265 800,68
Zagórz	2 076 994,23	1 551 784,60	5 583 817,99	11 606 467,35
Razem	4 043 112,31	22 513 942,18	14 789 556,77	38 359 729,68

W 2017 r. w stosunku do 2016 r. zaobserwowano wzrost wskaźnika w prawie wszystkich gminach objętych *Programem*. W 2018 roku nastąpił spadek wartości wskaźnika, a w 2019 r. zanotowano jego znaczny wzrost. Największy wzrost w 2019 r. zanotowano w gminach: Zagórz, Olszanica, Solina i Ustrzyki Dolne. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. w momencie przygotowania niniejszego opracowania nie były dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 26 062 702,32 zł. Wskaźnik został zrealizowany na poziomie 147,2 %. Osiągnięty wynik oznacza, iż więcej niż pierwotnie zakładano, środków finansowych UE zostało wykorzystane przez gminy *PSRB*. Niewątpliwie jest to bardzo pozytywny trend oraz dodatkowe źródło finansowania procesów rozwojowych zachodzących na obszarze Bieszczad .

7. Umowy partnerstwa - wartość projektów zakończonych (wydatki kwalifikowalne) - 2014-2020 (ogółem oraz ewentualnie w podziale na poszczególne programy operacyjne)

Podobnie jak wskaźnik dotyczący finansowania i współfinansowania programów oraz projektów unijnych, wskaźnik *Umowy partnerstwa - wartość projektów zakończonych (wydatki kwalifikowalne) - 2014-2020* pozwala na monitorowanie przedsiębiorczości rozumianej jako zdolność podejmowania inicjatyw wyrażająca się zarazem w zdolności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, jednak i w odróżnieniu od wskaźnika *Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych* pozwala na uchwycenie szerszej perspektywy, czyli nie tylko projektów realizowanych przez gminy, ale także przez inne podmioty w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014-2020. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Umowy partnerstwa - wartość projektów zakończonych (wydatki kwalifikowalne) - 2014-2020 [zł]					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	brak danych	1 652 580,44	3 084 730,73	3 826 191,4	8 396 122,85
Bircza	brak danych	6 913 749,35	22 553 579,67	25 037 720,19	31 947 013,19
Cisna	brak danych	840,90	308 569,76	1 648 097,43	6 120 021,56
Czarna	brak danych	989 579,08	2 913 521,08	6 546 514,3	13 484 672,44

Komańcza	brak danych	2 407 412,83	4 762 030,25	7 574 400,13	9 542 591,28
Lesko	brak danych	8 186 812,43	14 565 812,96	30 153 128,44	50 781 288,17
Lutowiska	brak danych	9 529 579,08	12 152 643,12	15 670 972,85	21 376 095,03
Olszanica	brak danych	840,90	1 142 638,18	11 740 803,77	21 562 325,47
Solina	brak danych	9 514 617,31	15 671 714,02	17 640 533,41	49 068 265,78
Tyrawa Wołoska	brak danych	5 595 720,37	16 247 897,72	21 253 306,77	29 453 563,73
Ustrzyki Dolne	brak danych	16 033 473,18	53 901 038,36	65 895 465,67	90 408 879,56
Zagórz	brak danych	5 138 087,43	10 697 945,83	30 429 594,47	40 371 403,02
Razem	brak danych	65 963 293,3	158 002 121,68	237 416 728,83	372 512 242,1

We wszystkich gminach należących do *Programu* w 2020 r. wystąpił wyraźny wzrost wskaźnika. Największy wzrost zanotowano w gminach: Solina, Ustrzyki Dolne i Lesko.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 348 628 857,3 zł. Wskaźnik został osiągnięty w 106,9 %.

8. Dochody na 1 mieszkańca

Dochody na 1 mieszkańca rozumiane jako jeden z elementów składowych dochodów budżetów gmin stanowią bardzo istotny aspekt szeroko rozumianej przedsiębiorczości oraz sytuacji gospodarczej w gminach. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na dzień 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Dochody gminy/miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca [zł]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	4 012,88	4 659,76	5 017,55	5 338,66
Bircza	4 349,96	5 092,81	5 375,13	5 026,05

Cisna	6 092,39	6 239,35	6 908,30	8 602,88
Czarna	3 902,28	3 880,26	4 634,65	5 002,10
Komańcza	3 475,92	3 673,23	3 660,49	4 070,77
Lesko	3 617,67	4 137,16	4 109,00	4 576,93
Lutowiska	4 641,22	4 952,90	6 327,40	5 656,08
Olszanica	3 413,17	3 876,89	4 269,65	6 504,78
Solina	5 209,71	7 558,69	6 877,00	7 341,19
Tyrawa Wołoska	4 128,71	4 839,22	5 285,11	5 845,85
Ustrzyki Dolne	3 825,96	4 155,68	4 692,11	5 358,96
Zagórz	3 674,71	4 064,91	4 928,76	5 576,66
Średnia	4 195,4	4 760,9	5 173,76	5 741,74

Na przestrzeni lat 2016 – 2019 widoczny jest systematyczny wzrost wskaźnika w prawie wszystkich gminach objętych *Programem*. Największą wartość wskaźnika w 2019 r. zanotowały gminy: Cisna, Solina oraz Olszanica. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. aktualnie nie są publicznie dostępne.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 4 866,9 zł. Z uwagi na brak danych w bazie BDL GUS ukazujących wartość wskaźnika w 2020 r. niemożliwe jest jednoznaczne określenie stopnia jego realizacji z punktu widzenia docelowych zamierzeń. Biorąc pod uwagę jednak dane dla wskaźnika z 2019 r. oraz zarysowującą się od 2016 r. jego ogólną tendencję rosnącą, można przyjąć założenie, iż wskaźnik został pomyślnie zrealizowany. W 2019 r. wyłącznie dwie gminy tj. Komańcza i Lesko nie osiągnęły bowiem średniej większej niż wartość docelowa.

9. Liczba podmiotów zrzeszonych w klastrach

W ramach wskaźnika wykazano liczbę członków inicjatyw klastrowych, które swoje siedziby posiadają na terenie gmin objętych zakresem terytorialnym *PSRB* (Bieszczadzki Klaster Edukacyjny z siedzibą w Lesku), a także podmioty posiadające swoją siedzibę na terenie gmin objętych zakresem terytorialnym *PSRB* zrzeszone w inicjatywach klastrowych działających na terenie województwa podkarpackiego w obszarach o kluczowym znaczeniu w kontekście osiągnięcia celów *PSRB*.

Na podstawie informacji przygotowanych przez podmioty zarządzające wybranymi klastrami uzyskano następujące dane:

Liczba podmiotów zrzeszonych w klastrach w 2020 r.²¹	19
--	-----------

W 2020 r. w skład:

- Bieszczadzkiego Klastra Edukacyjnego z siedzibą w Lesku wchodziło 4 członków posiadających swoją siedzibę na terenie *PSRB*;
- Klastra Przemysłowo-Naukowego „Ziemia Sanocka” z siedzibą w Sanoku wchodziło 13 członków posiadających swoją siedzibę na terenie *PSRB*;
- Klastra Podkarpackie Smaki wchodził 1 członek posiadający swoją siedzibę na terenie *PSRB*;
- Klastra Naukowo-Przemysłowego SANOK wchodził 1 członek posiadający swoją siedzibę na terenie *PSRB*.

Niestety, pomimo nawiązanego kontaktu z Klastrem Jakości Życia „Kraina Podkarpackie”, Podkarpackim Klastrem Energii Odnawialnej, Dolina Ekologicznej Żywności oraz Podkarpackim Klastrem Rolno-Spożywczym, do chwili przygotowania niniejszego *Sprawozdania* nie otrzymano żadnych danych dotyczących liczby podmiotów z terenu *PSRB* zrzeszonych w ich ramach. Dodatkowo ustalono, że działalność Małopolsko-Podkarpackiego Klastra Czystej Energii jest obecnie zawieszona.

W roku 2019, zgodnie z pozyskanymi danymi na terenie oddziaływania *PSRB* zrzeszonych w klastrach było 21 podmiotów²².

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 12 podmiotów. Wskaźnik został osiągnięty w 158,3 %. Oznacza to, iż na obszarze *PSRB* coraz intensywniej rozwija się współpraca klastrowa, która sprzyja dyfuzji wiedzy w gospodarce, a także nawiązywaniu nowych kontaktów oraz partnerstw biznesowych.

²¹ Klustry z sektora turystycznego przedstawiono w Priorytecie „Turystyka i rekreacja”.

²² *Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

10. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolno-spożywczym (sekcja C – dział 10)

Wskaźnik pozwala na monitorowanie jednego z najważniejszych aspektów rozwoju sektora rolno-spożywczego wyrażającego się w liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w tym sektorze. Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów działających w sektorze rolno-spożywczym może być interpretowany jako rozwój tego sektora prowadzący zarazem do osiągnięcia celów priorytetu. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolno-spożywczym (sekcja C – dział 10)					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	3	3	2	2	2
Bircza	2	3	3	3	4
Cisna	0	1	1	1	1
Komańcza	2	2	2	2	2
Lesko	7	6	6	7	7
Olszanica	2	2	2	2	2
Solina	2	1	1	1	4
Ustrzyki Dolne	9	9	7	6	5
Zagórz	4	4	4	3	3
Razem	31	31	28	27	30

W latach 2016 – 2019 zaobserwowano niewielkie zmiany wartości wskaźnika.

W 2019 roku w gminach: Ustrzyki Dolne i Zagórz zaobserwowano jego niewielki spadek względem danych za 2018 r., a w gminie Lesko zanotowano jego wzrost.

W pozostałych gminach wysokość wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego utrzymuje się na takim samym poziomie. W 2020 r. wartość wskaźnika wzrosła dla gmin Bircza oraz Solina, a zmalała dla gminy Ustrzyki Dolne.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 30 podmiotów. Wskaźnik został osiągnięty w 100%.

11. Liczba wspartych grup producentów rolnych oraz owoców i warzyw

Wskaźnik mierzy działania na rzecz podniesienia produktywności rolnictwa polegające na wsparciu grup producentów rolnych oraz owoców i warzyw. Przez grupy producenckie należy rozumieć podmioty prowadzące działalność na podstawie przepisów ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach. Przez wsparcie należy rozumieć przekazanie środków finansowych na działania prowadzone przez grupy producentów rolnych oraz owoców i warzyw.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- liczba wspartych grup producentów rolnych oraz owoców i warzyw w okresie od 1 stycznia 2016 r.;
- liczba wspartych grup producentów rolnych oraz owoców i warzyw w roku sprawozdawczym.

Na podstawie sprawozdań składanych od 2016 roku przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wynika, że żadna grupa producentów rolnych oraz owoców i warzyw mająca swoją siedzibę na terenie gmin objętych *Programem* nie uzyskała wsparcia.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 2 grupy. Wskaźnik nie został osiągnięty.

12. Wartość wsparcia udzielonego grupom producenckim

Wskaźnik mierzy działania na rzecz podniesienia produktywności rolnictwa polegające na wsparciu grup producentów rolnych oraz owoców i warzyw. W celu uzyskania bardziej pogłębionych informacji w zakresie funkcjonowania grup producenckich zasadne jest monitorowanie nie tylko liczby wspartych grup producentów, ale także kwoty udzielonego wsparcia.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- wartość wsparcia udzielonego grupom producentów rolnych oraz owoców i warzyw w okresie od 1 stycznia 2016 r.;
- wartość wsparcia udzielonego grupom producentów rolnych oraz owoców i warzyw w roku sprawozdawczym.

W związku z brakiem wsparcia udzielonego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa grupom producentów rolnych oraz owoców i warzyw od 2016 roku wskaźnik nie był realizowany.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 234 512,12 zł. Wskaźnik nie został osiągnięty.

13. Targowiska ogółem

Monitorowanie wskaźnika w ujęciu dynamicznym pozwala na uchwycenie zmian zachodzących w zakresie rozwoju targowisk. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Targowiska stałe ogółem [obiekty]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	1	1	1	1
Bircza	1	1	1	1
Komańcza	2	2	2	2
Lesko	1	1	1	1
Lutowiska	1	1	1	1
Ustrzyki Dolne	2	2	2	2
Zagórz	1	1	1	1
Razem	9	9	9	9

W latach 2016 – 2019 wskaźnik *Targowiska ogółem* utrzymuje te same wartości. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. w momencie przygotowywania niniejszego *Sprawozdania* nie były dostępne publicznie.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 10 targowisk. Z uwagi na brak danych dla wskaźnika za 2020 r. nie ma możliwości określenia stopnia jego realizacji w danym roku sprawozdawczym. Dotychczas rejestrowane dane wskazują jednak na stagnację wskaźnika i osiągnięcie 90 % wartości docelowej.

14. Powierzchnia sprzedażowa targowisk

Monitorowanie wskaźnika w ujęciu dynamicznym pozwala na uchwycenie ewentualnych zmian zachodzących w zakresie rozwoju targowisk. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Powierzchnia sprzedażowa targowisk stałych [m²]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	600	600	600	600
Bircza	1 603	1 603	1 603	1 603
Komańcza	3 000	3 000	3 000	3 000
Lesko	4 476	4 476	4 476	3 049
Lutowiska	66	66	66	66
Ustrzyki Dolne	3 620	3 620	3 620	3 620
Zagórz	106	106	106	106
Razem	13 471	13 471	13 471	12 044

W latach 2016 – 2018 wskaźnik *Powierzchnia sprzedażowa targowisk* nie uległ zmianie. W 2019 r. w stosunku do 2018 r. zanotowano jego spadek. Spadek ten widoczny był w gminie Lesko (zmniejszenie powierzchni o 1427 m²). Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. aktualnie nie są publicznie dostępne.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 15 858 m². Brak danych dla wskaźnika za 2020 r. uniemożliwia określenie stopnia jego realizacji.

15. Stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej ogółem (na targowiskach)

Monitorowanie wskaźnika w ujęciu dynamicznym pozwala na uchwycenie ewentualnych zmian zachodzących w zakresie rozwoju targowisk. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej ogółem (na targowiskach stałych)
[obiekty]

Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Lesko	10	10	10	10
Lutowiska	2	2	2	2
Ustrzyki Dolne	69	69	69	67
Zagórz	11	11	11	11
Razem	92	92	92	90

W latach 2016 – 2018 wskaźnik *Stale punkty sprzedaży drobnodetalicznej ogółem (na targowiskach)* nie ulegał zmianom. W 2019 r. wartość wskaźnika zmniejszyła się w przypadku gminy Ustrzyki Dolne (spadek o 2 obiekty). Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. aktualnie nie są publicznie dostępne.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 100 punktów. Z uwagi na brak danych dotyczących przedmiotowego wskaźnika w bieżącym okresie sprawozdawczym nie ma możliwości jednoznacznego określenia stopnia jego realizacji. W poprzednich latach klasyfikował się on na poziomie 90-92%.

16. Wartość wsparcia udzielonego IOB

Wskaźnik pozwala na pomiar poziomu rozwoju przedsiębiorczości poprzez wsparcie kierowane do Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) posiadających swoją siedzibę na obszarze wdrażania *PSRB*. Na terenie oddziaływania *PSRB* zidentyfikowano dwie IOB: Bieszczadzkie Forum Europejskie w Lesku oraz Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego w Ustrzykach Dolnych.

Według danych zgromadzonych w systemie teleinformatycznym SL 2014 (stan na 31 grudnia 2020 roku) w 2020 r.:

- Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego w Ustrzykach Dolnych uzyskała wsparcie w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* (Priorytet 8. *Integracja społeczna*, Działanie 8.1. *Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym*) na projekt pod nazwą „Kierunek Zatrudnienie” – wartość ogółem: 1 009 404,38 zł, dofinansowanie UE: 857 993,72 zł;

- Bieszczadzkie Forum Europejskie w Lesku nie uzyskało wsparcia w postaci środków zewnętrznych.

Według danych zgromadzonych w systemie teleinformatycznym SL 2014 Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB) posiadające swoją siedzibę na obszarze wdrażania PSRB w 2019 r. nie uzyskały wsparcia w postaci środków zewnętrznych²³.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 17 778 350,00 zł. Wskaźnik został zrealizowany w 5,7 %. Biorąc pod uwagę osiągniętą wartość, w kontekście rozważania możliwości kontynuacji tego rodzaju wsparcia, należy bliżej zbadać przyczyny niskiego poziomu realizacji wskaźnika.

Podsumowanie Priorytetu „Przedsiębiorczość”

Podsumowując priorytet „Przedsiębiorczość” należy zauważyć, że pomimo sytuacji epidemicznej, która dotknęła wszystkie obszary gospodarki kraju i regionu, poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze PSRB w 2020 roku pozostawał na względnie stabilnym poziomie. Potwierdzają to również wartości wskaźników m.in. *Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolno-spożywczym*, który utrzymał tendencje sprzed okresu pandemii, a także *Podmioty (gospodarki narodowej) wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności*, który pomimo wpływu Covid-19 na sektor prywatny odnotował wzrost. Co istotne, gminy PSRB poszukują nowych stymulatorów rozwoju ich gospodarek lokalnych. Widoczne jest to w powierzchni tworzonych na ich obszarze terenów inwestycyjnych, które przyciągnąć mają kapitał zewnętrzny, a także stworzyć nowe, atrakcyjne miejsca pracy zarówno dla lokalnej oraz napływowej społeczności. Jest to tym bardziej istotne, iż z uwagi na uwarunkowania środowiskowe, w tym liczne obszary chronione, tereny te są niedostępne inwestycyjnie z punktu widzenia przemysłu ciężkiego, stanowią za to doskonałą lokalizację dla biznesu opartego na usługach czasu wolnego, turystycznego udostępniania zasobów, rozwoju ekologicznych tradycji oraz inwestowania w gospodarkę senioralną i szeroko rozumianą profilaktykę zdrowotną. Wzrost (względem roku poprzedniego) wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie od początku wdrażania Programu* dowodzi efektywności i zdolności podmiotów gospodarczych z tego obszaru w pozyskiwaniu

²³ Sprawozdanie roczne z realizacji programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.

dofinansowania ze środków unijnych, co również przekłada się na ich rozwój oraz stabilizację pozycji na rynku. Pozytywną wartością jest również stabilna ilość podmiotów zrzeszonych w klastrach (spadek o 3 względem danych z 2019 r.). Wyzwaniem niewątpliwie jednak w dalszym ciągu pozostaje promocja tego rodzaju partnerstw i korzyści z sieciowania współpracy na obszarze *PSRB*.

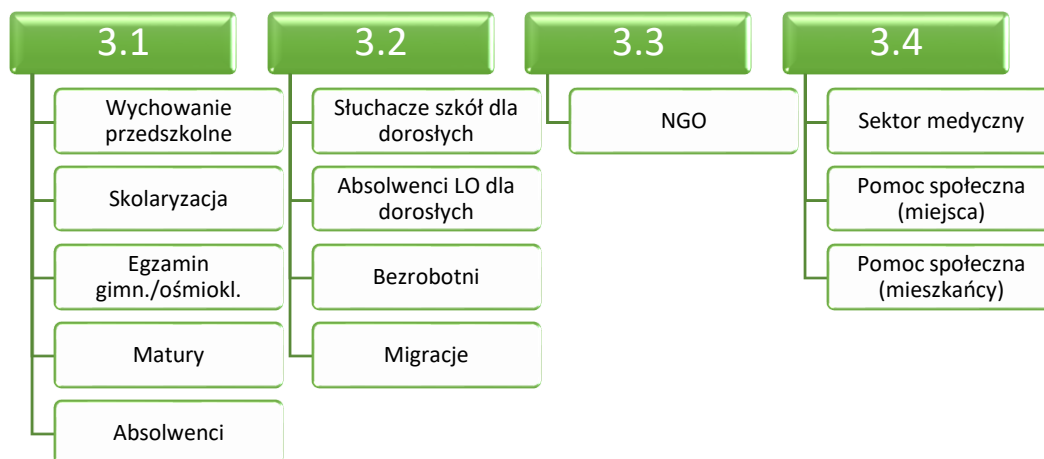
Spośród 16. wskaźników monitorujących postępy w wdrażaniu Priorytetu „Przedsiębiorczość”, którego celem jest kreowanie warunków dla tworzenia nowych miejsc pracy oraz przeciwdziałania likwidacji istniejących miejsc pracy, przy uwzględnieniu zmian w strukturze strony popytowej i podażowej rynku pracy oraz optymalnym wykorzystaniu zasobów endogenicznych Bieszczad, 8. zostało zrealizowanych w 100 % lub więcej, 4. wskaźniki nie zrealizowały planowanej wartości, a dla kolejnych 4. wskaźników dane za 2020 r. aktualnie nie są publicznie dostępne, jednakże biorąc pod uwagę posiadane dane wskaźniki te już na obecnym etapie sprawozdawczości osiągnęły średnio 93 % realizacji zakładanego wskaźnika.

Osiągnięte wyniki stanowią dowód na realizację celów założonych w ramach priorytetu oraz potwierdzają słuszność przeprowadzonej diagnozy potrzeb gmin *PSRB*.

3. Priorytet „Kapitał ludzki i społeczny”

Na potrzeby monitorowania priorytetu „Kapitał ludzki i społeczny” wyróżniono 13 wskaźników. Do działania 3.3 *Partnerstwo społeczne i aktywność obywatelska* przypisano tylko jeden wskaźnik, co z kolei wynika z relatywnie wąskiego zakresu tego działania.

Rysunek 3. Wskaźniki monitorujące priorytet „Kapitał ludzki i społeczny”.

1. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat

Zakres wskaźnika obejmuje liczbę dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w tym przedziale wiekowym. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat [osoba]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	594	683	689	688
Bircza	440	460	560	509
Cisna	628	979	1 000	885
Czarna	392	533	542	606
Komańcza	583	613	651	728

Lesko	656	744	805	821
Lutowiska	1 056	973	696	609
Olszanica	633	736	805	841
Solina	791	732	778	779
Tyrawa Wołoska	667	638	678	621
Ustrzyki Dolne	728	823	800	828
Zagórz	739	764	729	734
Średnia	659	723	728	721

W latach 2016 – 2018 zaobserwowano wzrost wskaźnika. W 2019 r. zanotowano jego niewielki spadek. W 2019 r. największy wzrost wskaźnika zaobserwowano w gminach: Komańcza oraz Czarna, największy zaś spadek w gminach: Cisna, Lutowiska oraz Tyrawa Wołoska. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. na moment opracowania niniejszego *Sprawozdania* nie były dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 924 osoby. Z uwagi na brak danych za 2020 r. nie można jednak jednoznacznie określić stopnia jego realizacji. W latach 2016-2019 poziom jego realizacji wahał się pomiędzy 71,3 – 78,8 %, co potwierdza, iż jest to nadal obszar do zagospodarowania.

2. Współczynnik skolaryzacji (brutto) – na poziomie szkół podstawowych

Współczynnik skolaryzacji jest jednym z podstawowych wskaźników wykorzystywanych w badaniach z zakresu edukacji, gdyż wykształcenie stanowi jeden z ważniejszych czynników wpływających na poziom kapitału ludzkiego. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Współczynnik skolaryzacji [brutto] – na poziomie szkół podstawowych [%]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	83,98	85,58	81,71	82,03
Bircza	96,31	86,80	83,75	80,76
Cisna	110,98	112,90	114,29	112,03

Czarna	82,01	77,06	73,80	72,25
Komańcza	81,37	81,53	81,19	80,81
Lesko	90,25	89,49	86,65	84,67
Lutowiska	94,21	94,07	91,45	95,20
Olszanica	84,76	85,80	87,67	84,69
Solina	97,52	94,34	92,89	93,88
Tyrawa Wołoska	94,78	91,25	90,48	95,13
Ustrzyki Dolne	90,67	90,02	91,04	91,42
Zagórz	88,24	85,24	86,63	86,14
Średnia	91,26	89,51	88,46	88,25

W latach 2016 – 2019 zaobserwowano spadek wskaźnika. W 2019 r. w stosunku do roku poprzedniego wzrost wskaźnika nastąpił jedynie w gminach: Baligród, Lutowiska, Solina, Tyrawa Wołoska i Ustrzyki Dolne. Zmiana wskaźnika skolaryzacji może być powiązana z pobieraniem w niektórych szkołach nauki przez uczniów zamieszkujących na terenie innej gminy. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. na moment opracowania niniejszego *Sprawozdania* nie były dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 84,84 %. Z uwagi na brak danych w niniejszym okresie sprawozdawczym nie ma możliwości określenia stopnia finalnej realizacji wskaźnika. Biorąc pod uwagę jednak deklarowane we wcześniejszych okresach dane, można przyjąć pozytywne założenie, że wskaźnik zostanie zrealizowany.

3. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego/ośmioklasisty – różnica w stosunku do średniej wojewódzkiej

Wyszkolenie stanowi jeden z ważniejszych czynników wpływających na poziom kapitału ludzkiego, dlatego zasadne jest poszukiwanie wskaźników pozwalających na określenie jakości prowadzonego kształcenia. Za jeden z podstawowych wyznaczników jakości kształcenia można uznać osiągnięte wyniki egzaminów gimnazjalnych i wyniki egzaminów ośmioklasisty (w związku ze zmianami wprowadzonymi w systemie edukacji polegającymi na likwidacji gimnazjów) w zakresie umiejętności matematycznych, które są kluczowymi w procesie

nauczania. Pomiar wskaźnika jest prowadzony na podstawie danych dostępnych na stronie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Szczegółowe dane w tym zakresie dla roku sprawozdawczego przedstawione są w poniższym zestawieniu.

Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty z przedmiotu matematyka [%]²⁴	
Gmina	Wartość w 2020 r.
Baligród	40
Bircza	37
Cisna	42
Czarna	36
Komańcza	38
Lesko	45
Lutowiska	40
Olszanica	34
Solina	45
Tyrawa Wołoska	41
Ustrzyki Dolne	48
Zagórz	47
Średnia dla gmin PSRB	41
Średnia wojewódzka	48
Różnica	-7

W 2020 roku średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w zakresie matematyki w szkołach zlokalizowanych na terenie *PSRB* były niższe niż średnia wyliczona na podstawie wyników egzaminów wszystkich szkół z terenu województwa podkarpackiego. W porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się różnica pomiędzy średnią dla gmin *PSRB* a średnią wojewódzką z egzaminu ósmoklasisty z wartości -4% w 2019²⁵ r. do wartości -7% w roku 2020.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 0 %.
Wskaźnik nie został zrealizowany.

²⁴ Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

²⁵ Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.

4. Zdawalność egzaminów maturalnych

W ramach Priorytetu istotne jest monitorowanie również zdawalności egzaminów maturalnych. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Zdawalność egzaminów maturalnych – szkoły ponadgimnazjalne zawodowe [%]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Lesko	65,2	53,8	78,8	Dana niedostępna
Ustrzyki Dolne	25,0	40,0	23,5	Dana niedostępna
Średnia dla gmin PSRB	45,1	46,9	51,2	-
Średnia wojewódzka	72,5	73,5	78,1	-
Różnica	- 27,4	-26,6	- 26,9	-

Dane dotyczące wskaźnika za 2019 r. i 2020 r. na moment przygotowania niniejszego *Sprawozdania* nie są dostępne w bazie BDL GUS. W 2017 roku zaobserwowano wzrost wskaźnika w gminie Ustrzyki Dolne w porównaniu do roku poprzedniego, a kolejno w 2018 r. jego spadek. W gminie Lesko sytuacja jest odwrotna i w 2017 w stosunku do danych za 2016 r. odnotowano spadek wskaźnika, a w roku 2018 jego wzrost. Widoczna jest ujemna różnica pomiędzy średnią dla gmin PSRB a średnią wojewódzką.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 27,1 %. Brak danych za 2020 r. uniemożliwia określenie stopnia jego realizacja.

Zdawalność egzaminów maturalnych – licea ogólnokształcące [%]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Bircza	-	-	42,1	Dana niedostępna

Lesko	98,3	81,1	98,3	Dana nieodostępna
Ustrzyki Dolne	95,9	94,9	100,0	Dana nieodostępna
Średnia dla gmin <i>PSRB</i>	97,1	88,0	80,1	-
Średnia województwa	90,0	89,5	91,7	-
Różnica	7,1	- 1,5	- 11,6	-

Dane dotyczące wskaźnika za 2019 r. i 2020 r. na moment przygotowania niniejszego *Sprawozdania* nie są dostępne w bazie BDL GUS. W 2018 roku zaobserwowano wzrost wskaźnika w gminie Ustrzyki Dolne i gminie Lesko w porównaniu do lat poprzednich. Na uwagę zasługuje również, iż w 2018 r. zdawalność egzaminów maturalnych w liceum ogólnokształcącym w Ustrzykach Dolnych wyniosła 100%, co świadczy o dobrym poziomie edukacji w gminie. Zauważalny jest również wzrost różnicy pomiędzy średnią zdawalnością egzaminów maturalnych (licea ogólnokształcące) dla gmin *PSRB* a średnią wojewódzką.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 92,1 %. Brak danych za 2020 r. uniemożliwia określenie stopnia realizacji wskaźnika z punktu widzenia wszystkich gmin objętych *PSRB*. Podkreślenia wymaga jednak, iż w gminie Ustrzyki Dolne zarówno w 2016, 2017, jak i 2018 r. wartość wskaźnika była wyższa nie docelowa.

5. Udział absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w liczbie absolwentów ogółem (kolejno absolwenci zasadniczych szkół zawodowych/techników/liceów ogólnokształcących)

Wskaźnik służy do określenia struktury absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w podziale na absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, techników oraz liceów ogólnokształcących. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych [%]

Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Bircza	0,0	0,0	0,0	0,0
Lesko	24,7	19,1	18,1	18,7
Ustrzyki Dolne	11,6	9,6	7,0	14,2
Średnia	18,2	14,4	12,6	16,5

W latach 2016 – 2018 zaobserwowano, iż wartość wskaźnika ulegała spadkowi.

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wartość jednak wzrosła. Wzrost zanotowano w gminach: Lesko i Ustrzyki Dolne. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. na moment opracowania niniejszego *Sprawozdania* nie były dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 14,9 %. Brak danych za 2020 r. uniemożliwia określenie stopnia realizacji wskaźnika. Biorąc pod uwagę jednak lata 2016-2019 zauważyć należy, iż wartość wskaźnika w gminie Lesko niezmiennie przekracza wartość docelową. Wyższą wartość od zakładanej miała również gmina Ustrzyki Dolne w 2016 r. i 2019.

Udział absolwentów techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych [%]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Bircza	0,0	0,0	0,0	0,0
Lesko	46,1	51,1	48,6	52,6
Ustrzyki Dolne	20,5	16,3	32,0	18,9
ŚREDNIA	33,3	33,7	40,3	35,8

W latach 2016 – 2018 zaobserwowano nieznaczne wahania wskaźnika. W 2019 roku w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano jego spadek w gminie Ustrzyki Dolne, a wzrost w gminie Lesko. Z uwagi na brak w bazie BDL GUS danych dotyczących wskaźnika za 2020 r. na moment opracowania niniejszego *Sprawozdania* nie ma możliwości jego analizy względem roku 2019 r.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 19,4 %. Brak danych za 2020 r. uniemożliwia jednoznaczne określenie stopnia realizacji wskaźnika. Podkreślić należy jednak, że w gminie Lesko wartość wskaźnika

w latach 2016-2019 każdorazowo przekraczała wartość docelową. Zakładany poziom wskaźnika został przekroczony również w 2016 i 2018 roku przez Gminę Ustrzyki Dolne.

Udział absolwentów liceów ogólnokształcących w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych [%]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Bircza	-	-	100,0	100,0
Lesko	29,2	29,8	33,3	28,7
Ustrzyki Dolne	67,8	74,1	61,0	67,0
Średnia	48,5	51,9	64,8	65,2

W latach 2016 –2018 zauważalna jest tendencja wzrostowa wartości wskaźnika. Jedynym wyjątkiem jest gmina Ustrzyki Dolne, w której w 2018 r. odnotowano niewielki spadek wartości wskaźnika. Warto również zwrócić uwagę na gminę Bircza, która w 2018 r. osiągnęła wartość 100%. W 2019 r. względem roku poprzedniego w gminie Bircza wskaźnik nie uległ zmianie, w gminie Lesko uległ obniżeniu, a w gminie Ustrzyki Dolne wzrósł. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. na moment opracowania niniejszego *Sprawozdania* nie były dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 65,7 %. Brak danych za 2020 r. uniemożliwia ostateczną ocenę stopnia jego realizacji. W poprzednich okresach sprawozdawczych tj. 2016-2019 wskaźnik przekraczał jednak zakładaną wartość docelową w gminie Ustrzyki Dolne, a w gminie Bircza w 2018 i 2019 wyniósł nawet 100 %.

6. Słuchacze w ponadgimnazjalnych szkołach dla dorosłych według podgrup kierunków kształcenia ISCED-F – 2013

Wskaźnik pozwala na uchwycenie jednego z aspektów zjawiska uczenia się przez całe życie. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Wskaźnik realizowany jest tylko w gminie Ustrzyki Dolne, gdzie w 2018 r. miał wartość 72 słuchaczy. W stosunku do 2016 r. – 63 słuchaczy, w 2017 r. nastąpił spadek wartości wskaźnika *Słuchacze w ponadgimnazjalnych szkołach dla dorosłych*

według podgrup kierunków kształcenia ISCED-F – 2013 do 21 słuchaczy. Dane dotyczące wskaźnika za 2019 r. i 2020 r. na moment opracowania niniejszego *Sprawozdania* nie były udostępnione w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 21 słuchaczy. Z uwagi na brak statystyki za 2020 r. niemożliwe jest jednak określenie stopnia realizacji tego wskaźnika. W poprzednich okresach sprawozdawczych wskaźnik był zrealizowany na poziomie 100 % lub więcej.

7. Liczba absolwentów liceów ogólnokształcących dla dorosłych

Wskaźnik pozwala na uchwycenie jednego z aspektów zjawiska uczenia się przez całe życie. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Na terenie oddziaływania programu *PSRB* jedynie w gminie Ustrzyki Dolne znajduje się liceum ogólnokształcące dla dorosłych które w 2016 r. ukończyło 22 absolwentów. W roku 2017, 2018 nie odnotowano absolwentów w gminie Ustrzyki Dolne. W 2019 r. odnotowano 7 absolwentów. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. na moment przygotowania *Sprawozdania* nie były dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 11 absolwentów. Z uwagi jednak na brak danych za 2020 r. nie ma możliwości wskazania stopnia jego realizacji.

8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (ogółem)

Zakres wskaźnika obejmuje stopę bezrobocia rejestrowanego w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Brak odpowiedniego wykształcenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy można uznać za jeden z głównych czynników utrudniających czy wręcz uniemożliwiających znalezienie pracy. Podejmowanie kształcenia stanowi jeden z głównych sposobów nabycia kwalifikacji oczekiwanych na rynku pracy. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym określa aktywność osób poszukujących pracy. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (ogółem) [%]					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	13,8	11,2	11,7	10,6	11,2
Bircza	11,3	10,2	8,8	8,9	9,1
Cisna	18,0	15,5	13,3	14,1	15,9
Czarna	12,1	10,2	8,6	9,0	9,3
Komańcza	7,8	6,3	6,4	6,9	6,0
Lesko	13,1	11,0	10,5	10,0	10,9
Lutowiska	15,0	11,3	9,9	10,5	11,2
Olszanica	14,2	11,8	11,6	11,6	12,3
Solina	15,7	14,0	13,0	13,1	13,0
Tyrawa Wołoska	8,2	5,7	5,6	5,2	5,2
Ustrzyki Dolne	10,3	9,0	8,2	8,2	9,5
Zagórz	6,6	5,1	5,2	5,0	5,0
Średnia	12,2	10,1	9,4	9,4	9,9

W latach 2016 – 2018 zaobserwowano spadek wskaźnika *Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (ogółem)* we wszystkich gminach objętych *Programem*. Oznacza to pozytywny trend na rynku pracy – coraz mniej osób posiada status bezrobotnego. W 2019 r. wskaźnik utrzymywał się na tym samym poziomie co rok wcześniej. W 2020 r. odnotowano tendencję wzrostową lub stałą dla przedmiotowego wskaźnika w większości gmin. Spadek dotyczył wyłącznie gmin: Solina i Komańcza.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 11,5 %. Wskaźnik został zrealizowany w 86,1 %. Wyższa wartość od zakładanej została osiągnięta w gminach: Olszanica, Solina i Cisna.

Trend potwierdza również wskaźnik *Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]*, który monitorowany jest na poziomie powiatu. W latach 2016 – 2019 wskaźnik ten wskazywał na spadek stopy bezrobocia rejestrowanego zarówno dla całego województwa, jak i powiatów objętych *PSRB*. Jednakże w 2020 r. wskaźnik wzrósł

zarówno dla całego województwa, jak i dla poszczególnych powiatów objętych *PSRB*, co jest wynikiem pojawienia się pandemii Covid-19. Dane wskazują, że największe bezrobocie w 2020 r. występowało w powiecie leskim, najmniejsze zaś w powiecie sanockim.

Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]²⁶					
Nazwa powiatu	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
bieszczadzki	17,8	16,2	14,0	13,4	14,3
leski	19,4	17,5	16,1	15,2	15,9
przemyski	16,7	15,3	13,7	12,7	13,1
sanocki	9,3	7,9	6,9	6,5	7,2
Średnia	15,8	14,2	12,7	12,0	12,6
Średnia dla województwa	12,2	10,4	9,0	8,1	8,8
Różnica	-3,6	-3,8	-3,7	-3,9	-3,8

Wskaźnik *Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]* oznacza udział bezrobotnych, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy wśród osób aktywnych zawodowo. Dane zostały opracowane na podstawie informacji miesięcznych o sytuacji na rynku pracy przygotowywanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Ze względu na fakt, iż dane dotyczą powiatów, analizie poddano wszystkie powiaty do których należą gminy *PSRB*.

9. Saldo migracji na 1000 osób (ogółem)

Monitorowanie salda migracji odgrywa bardzo istotną rolę nie tylko w kontekście osiągnięcia celów priorytetu „Kapitał ludzki i społeczny”, ale przede wszystkim w aspekcie osiągnięcia celów *Programu*. Celem *PSRB* jest wzrost poziomu i warunków życia mieszkańców. Wskaźnik ma charakter horyzontalny. Saldo migracji to stosunek liczby osób emigrujących z danego obszaru w porównaniu do osób imigrujących. Dodatkowo saldo migracji świadczy o sile przyciągania danego obszaru przeważającej nad siłą wypychania. Z kolei ujemne saldo migracji, czyli przewaga liczby osób emigrujących z danego obszaru w porównaniu do osób imigrujących

²⁶ Źródło: <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/>.

świadczy o przewadze sił wypychania nad siłami przyciągania. Ujemne saldo migracji świadczy o tym, iż w ocenie mieszkańców poziom i warunki życia gdzie indziej są korzystniejsze i następuje emigracja z dotychczas zamieszkiwanego obszaru. Ujemne saldo migracji bezpośrednio skutkuje obniżeniem jakości kapitału ludzkiego i wysokości wpływów podatkowych, a tym samym pogorszeniem kondycji finansowej oraz pozycji rozwojowej gmin. W odniesieniu do obszarów słabo rozwiniętych o peryferyjnym położeniu wyzwaniem stanowi nie tyle dążenie do zapewnienia dodatniego salda migracji, ale dążenie do zahamowania lub chociaż zmniejszenia zjawiska ujemnego salda. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Saldo migracji na pobyt stały na 1000 osób (ogółem) [osoba]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	- 0,6	- 7,2	7,9	- 1,3
Bircza	- 6,2	- 6,8	-9,7	- 3,8
Cisna	- 2,8	- 5,1	6,3	- 1,1
Czarna	- 0,8	- 7,2	- 4,1	- 4,2
Komańcza	- 6,9	- 7,3	- 6,9	- 14,3
Lesko	- 2,2	- 4,8	- 3,8	0,0
Lutowiska	-14,9	- 10,6	2,9	- 6,2
Olszanica	- 4,2	- 4,6	- 8,3	- 5,1
Solina	- 0,6	- 2,6	3,0	- 6,9
Tyrawa	- 4,6	- 3,5	7,1	- 8,1
Wołoska				
Ustrzyki Dolne	- 4,2	- 4,7	- 4,1	- 4,7
Zagórz	- 1,5	- 1,1	0,8	- 4,0
Średnia	- 2,7	- 3,8	- 0,7	- 5,0

W roku 2016 i 2017 zaobserwowano ujemne saldo migracji w gminach objętych *Programem*. W 2018 roku widoczny jest znaczny spadek liczby osób opuszczających tereny objęte *PSRB*. Z analizy danych w 2019 r. wynika z kolei, że większość gmin objętych *PSRB* w dalszym ciągu odnotowuje ujemne saldo migracji. Wyjątkiem jest gmina Lesko dla której w 2019 r. wskaźnik wyniósł 0. Z uwagi na brak udostępnienia

danych dotyczących przedmiotowego wskaźnika w bazie BDL GUS w momencie przygotowywania niniejszego *Sprawozdania*, nie ma możliwości analizy trendów migracyjnych na obszarze *PSRB* z ujęciem 2020 r.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: -2,3 osób. Z uwagi na brak danych za niniejszy rok sprawozdawczy nie ma możliwości jednoznacznego określenia stopnia realizacji przedmiotowego wskaźnika.

10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

W kontekście wzmocnienia kapitału społecznego bardzo istotną rolę odgrywiają fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne. Dlatego w ramach priorytetu „Kapitał ludzki i społeczny” wskaźnik monitorowany jest w ujęciu dynamicznym, według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	44	51	54	57	54
Bircza	55	54	56	57	59
Cisna	119	126	95	98	96
Czarna	71	74	71	71	71
Komańcza	41	41	45	51	49
Lesko	49	49	45	49	51
Lutowiska	110	106	105	107	108
Olszanica	50	54	51	55	53
Solina	49	51	54	58	60
Tyrawa Wołoska	40	41	45	46	46
Ustrzyki Dolne	60	63	67	71	73
Zagórz	34	37	37	37	37
Średnia	60	62	60	63	63

Porównując dane z lat 2016-2020 notuje się niewielkie wahania wskaźnika. W 2020 r. najczęściej organizacjami pozarządowymi (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców) działało na terenie gminy: Lutowiska i Cisna.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 68 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Wskaźnik został zrealizowany w 92,6 %. Wartość docelowa dla 2020 roku została osiągnięta przez gminy: Lutowiska, Cisna, Ustrzyki Dolne, Czarna. Jednakże należy zaznaczyć, iż gminy bieszczadzkie mają jedne z wyższych wartości wskaźnika w województwie.

11. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem

W zakres priorytetu „Kapitał ludzki i społeczny” wpisane zostało wsparcie z zakresu poprawy dostępności i jakości usług społecznych (działanie 3.4). W kontekście świadczenia usług społecznych ważną rolę odgrywają podmioty sektora medycznego. Dlatego w tym obszarze monitorowany jest potencjał w zakresie powstawania podmiotów sektora medycznego prowadzony za pomocą wskaźnika udziału nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Baligród	0,00	2,13	0,00	0,00	0,00
Bircza	2,94	2,08	0,00	0,00	0,00
Cisna	0,00	7,32	0,00	0,00	0,00
Komańcza	3,13	3,57	0,00	0,00	0,00
Lesko	0,00	7,69	3,25	2,00	0,00
Lutowiska	0,00	0,00	2,86	0,00	0,00
Olszanica	6,67	3,45	1,89	2,50	0,00
Solina	1,35	0,00	1,18	0,00	1,85

Tyrawa Wołoska	8,33	16,67	0,00	0,00	0,00
Ustrzyki Dolne	3,20	5,22	5,99	1,72	5,03
Zagórz	0,00	0,00	1,90	2,22	5,33
Średnia	2,14	4,01	1,55	0,77	1,11

Z porównania danych z 2016 r. i 2017 r. wynika, że wskaźnik wykazuje tendencję wzrostową. Z kolei biorąc pod uwagę dane za rok 2018 i 2019 wyraźnie widać, że wskaźnik odnotował znaczny regres, w wielu gminach osiągając nawet poziom 0 (gminy: Baligród, Bircza, Cisna, Komańcza, Lesko, Olszanica, Tyrawa Wołoska i Ustrzyki Dolne. W 2020 r. wskaźnik odnotował nieznaczny wzrost w gminach Solina, Ustrzyki Dolne i Zagórz.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 3,56 %. Wskaźnik został zrealizowany w 31,2 %. Wartość docelową osiągnęły wyłącznie gminy Zagórz oraz Ustrzyki Dolne.

12. Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej

Dzięki wskaźnikowi możliwe jest dokonanie analizy poprawy jakości i dostępności usług społecznych w oparciu o liczbę placówek stacjonarnej pomocy społecznej, ale także ich pojemności (capacity). Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS – z poziomu gmin.

Miejsca (łącznie z filiami) w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Lesko	58	58	20	20	20
Ustrzyki Dolne	146	146	146	146	146
Zagórz	41	41	41	41	41
Razem	245	245	207	207	207

W latach 2016 – 2017 nie zaobserwowano zmian wartości wskaźnika w gminach objętych *Programem*. W 2018 r. wartość wskaźnika uległa zmianie jedynie dla gminy

Lesko i spadła do 20 miejsc. Od 2018 r. do 2020 r. wskaźnik dla gmin *PSRB* utrzymuje się na niezmiennym poziomie.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 291 miejsc. Wskaźnik zrealizowany w 71,1 %. Żadna z gmin nie osiągnęła wartości docelowej.

13. Mieszkańcy placówek stacjonarnej pomocy społecznej

Wskaźnik ten stanowi uzupełnienie wskaźnika dotyczącego liczby miejsc stacjonarnej pomocy społecznej pozwalając na uchwycenie stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie usług stacjonarnej pomocy społecznej. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Mieszkańcy [łącznie z filiami] placówek stacjonarnej pomocy społecznej [osoba]					
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.	Wartość w 2020 r.
Lesko	6	6	8	4	4
Ustrzyki Dolne	145	145	145	144	143
Zagórz	41	41	40	40	34
Razem	192	192	193	188	181

W latach 2016 – 2017 nie zaobserwowano zmian wartości wskaźnika w gminach objętych *Programem*. Dopiero od 2018 r. można mówić o jego nieznacznych wahaniach, w tym o regresie wskaźnika w kolejnych latach sprawozdawczych.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 218 osób. Wskaźnik został osiągnięty w 83 %. Biorąc pod uwagę stopień wykorzystania dostępnych miejsc w tego rodzaju placówkach (łącznie 207) można stwierdzić, iż w gminie Lesko zasoby te wykorzystywane są w 20 %, w gminie Zagórz – 82,9 %, w gminie Ustrzyki Dolne – prawie 98 %.

Podsumowanie Priorytetu „Kapitał ludzki i społeczny”

Zdiagnozowany w *Sprawozdaniu* wzrost wskaźników z 2020 r. dotyczących udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, a także stopy bezrobocia rejestrowanego stanowi odzwierciedlenie wywołanych w wyniku pandemii Covid-19 skutków związanych z kryzysem gospodarki. Ogłaszane obostrzenia, ograniczenia lub czasowe wyłączenie działalności niektórych branż w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się koronawirusa zmusiły wiele zakładów pracy do natychmiastowej redukcji kosztów, co często wiązało się z przestojem lub redukcją etatów. Sytuacja taka najprawdopodobniej miała miejsce również na obszarze gmin *PSRB*, których gospodarka w dużej mierze opiera się na świadczeniu usług hotelarskich, turystycznych i towarzyszących, a tym samym sektorów, które najmocniej odczuły skutki kryzysu z uwagi na wprowadzane ograniczenia dotyczące m.in. przemieszczania się.

Problemem obecnym na obszarze gmin *Programu*, co pokazują dane zawarte w *Sprawozdaniu*, jest ujemne saldo migracji, które powoduje deficyt ludności, odpływanie kapitału ludzkiego oraz siły roboczej, a tym samym ogranicza przychody podatkowe i możliwości rozwojowe gmin. Zarysowujące się negatywne tendencje może odwrócić wyłącznie sprawna polityka władz lokalnych ukierunkowana na rozwój nowych, atrakcyjnych miejsc i warunków do pracy oraz zamieszkania.

Za potencjał obszaru Bieszczad można uznać dobrze rozwinięty w gminach sektor NGO, którego ilość w latach 2016-2020 utrzymuje się na względnie stabilnym poziomie. W 2020 r. najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych funkcjonowało na obszarze gmin Lutowiska i Cisna.

Co ważne, wskaźnik *Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem* pomimo utrzymującej się od 2017 r. ogólnej tendencji malejącej, w 2020 r. zanotował wzrost w gminach Solina, Ustrzyki Dolne i Zagórz. Sytuację tą najprawdopodobniej uzasadnia powszechna mobilizacja sektora zdrowia, w tym potrzeba zapewnienia dodatkowych świadczeń w związku z rozprzestrzenianiem się i zwiększoną zachorowalnością na wirusa Covid-19.

Niestety z uwagi na brak dostępności danych na rok 2020 r. w bazie BDL GUS odnoszących się do edukacji, nie ma możliwości przedstawienia aktualnych tendencji w tym obszarze, w tym analizy skutków sytuacji pandemicznej oraz

wprowadzanego nauczania w systemie zdalnym na jakość kształcenia w gminach *PSRB*.

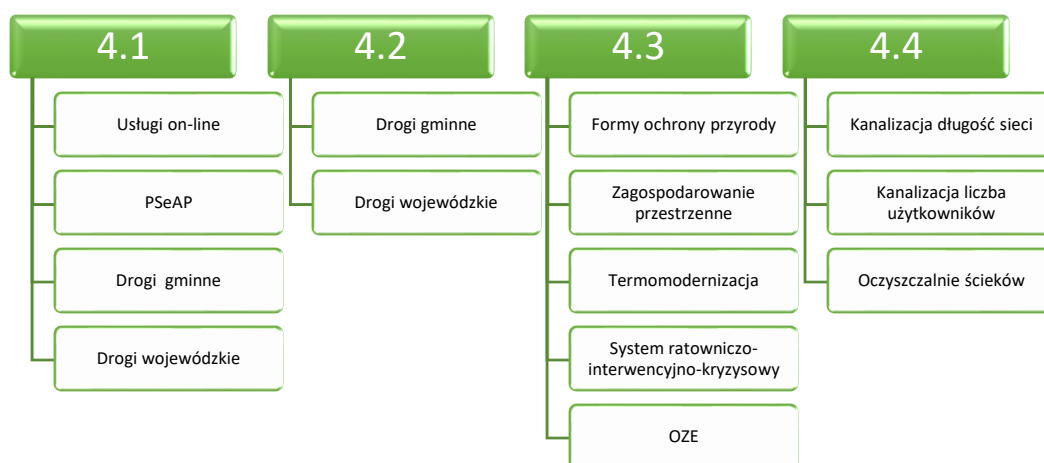
Spośród 14. wskaźników monitorujących postępy w wdrażaniu Priorytetu „Kapitał ludzki i społeczny”, którego celem jest poprawa jakości kapitału ludzkiego, a także kapitału społecznego na obszarze Bieszczad, 1. wskaźnik osiągnął zakładaną wartość docelową, 5. wskaźników nie osiągnęło wartości docelowej, a dla 8 wskaźników dane za 2020 r. aktualnie nie są publicznie dostępne, jednakże biorąc pod uwagę posiadane dane wskaźniki te już na obecnym etapie sprawozdawczości osiągnęły średnio 140 % realizacji zakładanego wskaźnika. Spowodowane jest to w dużej mierze ograniczoną zdolnością finansową podmiotów inwestujących, lub wynika to z mniejszej niż oczekiwano dynamiki zmian w danym obszarze np. *Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem*.

Osiągnięte wyniki stanowią potwierdzenie realizacji celu założonego w ramach priorytetu.

4. Priorytet „Infrastruktura służąca poprawie dostępności i ochronie środowiska”

Na potrzeby monitorowania priorytetu „Infrastruktura służąca poprawie dostępności i ochronie środowiska” wyróżniono 12 wskaźników, przy czym wskaźniki dotyczące dróg przypisano zarówno do działania 4.1 Poprawa dostępności przestrzennej i cyfrowej oraz działanie 4.2 Wykorzystanie transgranicznej infrastruktury komunikacyjnej w ruchu lokalnym i turystycznym.

Rysunek 4. Wskaźniki monitorujące priorytet „Infrastruktura służąca poprawie dostępności i ochronie środowiska”.

1. Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3

W ramach wskaźnika monitorowane są usługi publiczne udostępnione on-line przez gminy o stopniu dojrzałości co najmniej 3, zgodnie z przyjętą przez Komisję Europejską skalą dojrzałości e-usług publicznych. Poziom 3 polega na interakcji dwustronnej, tzn. formularze dostępne są on-line, istnieje możliwość zainicjowania sprawy drogą elektroniczną poprzez interaktywne wypełnienie i przesłanie dokumentów elektronicznych do jednostki administracji publicznej. Wskaźnik służy do pomiaru zjawiska rozwoju społeczeństwa informacyjnego poprzez wzrost dostępności usług administracji publicznej udostępnianych drogą on-line.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- liczba usług publicznych udostępnianych przez gminę drogą on-line przed 1 stycznia 2016 r.;

- liczba nowych usług publicznych udostępnionych przez gminę drogą on-line po 1 stycznia 2016 r.;
- liczba nowych usług publicznych udostępnionych przez gminę drogą on-line w 2020 roku.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Liczba usług publicznych udostępnianych przez gminę drogą on-line przed 1 stycznia 2016 r.	12
---	-----------

Na realizację wskaźnika wpływ miały wartości zadeklarowane przez następujące gminy: Lesko – 1, Lutowiska – 5, Olszanica – 4, Solina – 1, Tyrawa Wołoska – 1.

Liczba nowych usług publicznych udostępnionych przez gminę drogą on-line po 1 stycznia 2016 r.	52²⁷
---	------------------------

Na realizację wskaźnika wpływ miały wartości zadeklarowane przez następujące gminy: Czarna – 3, Lutowiska – 16, Olszanica – 7, Solina – 18, Tyrawa Wołoska – 4, Zagórz – 4²⁸.

Liczba nowych usług publicznych udostępnionych przez gminę drogą on-line w 2020 r.	1
---	----------

Na realizację wskaźnika wpływ miały wartości zadeklarowane przez następujące gminy: Olszanica – 1. Wskaźnik w 2019 r. wynosił 6²⁹.

W przedstawionym zestawieniu z punktu widzenia nowych usług publicznych udostępnionych przez gminę drogą on-line po 1 stycznia 2016 r. niewątpliwie wyróżnia się gmina Solina, która udostępniła już 18 takich usług i gmina Lutowiska - 16 usług on-line. Działania takie w gminach *PSRB* są potrzebne, albowiem dostępność usług on-line determinuje wzrost jakości życia mieszkańców i spójności

²⁷ Korekta wartości wskaźnika po przesłaniu przez Gminę Bircza właściwych danych - za 2019 r., było 4 jest 0.

²⁸ Korekta wartości wskaźnika 0 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

²⁹ Sprawozdanie roczne z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

wewnątrzregionalnej, a w kontekście ostatnich wydarzeń pandemicznych, zapewnia ciągłość realizacji usług e-administracji.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 12 usług. Wskaźnik został osiągnięty w 433,3 %, co oznacza wzrost rozwoju społeczeństwa cyfrowego.

2. Liczba usług świadczonych on-line przez gminy w ramach Podkarpackiego Systemu e-Administracji Publicznej (PSeAP)

Wskaźnik służy do pomiaru zjawiska rozwoju społeczeństwa informacyjnego poprzez wzrost dostępności usług administracji publicznej udostępnianych drogą on-line.

W ramach wskaźnika mierzona jest suma usług publicznych udostępnionych w ramach PSeAP przez gminy objęte zakresem terytorialnym *PSRB*. W celu zapewnienia rzetelności wyników, pomiar prowadzono wg danych na dzień 31 grudnia danego roku sprawozdawczego na podstawie informacji dostępnych na stronie PSeAP: <https://pseap.podkarpackie.pl>. System PSeAP w zakresie platformy regionalnej został wyłączony na początku 2021 r. W ramach projektu pracuje infrastruktura regionalna w zakresie domenowych usług sieciowych – nie dotyczy e-Usług, oraz infrastruktury części systemów dziedzicznych w poszczególnych jst. Obecnie zabezpieczenie mieszkańców jst w zakresie e-usług jest w gestii poszczególnych jst w ramach własnych lub centralnych rozwiązań udostępniających te e-usługi. Na podstawie informacji przygotowanych przez Departament Społeczeństwa Informacyjnego UMWP uzyskano nw. dane.

Liczba usług świadczonych on-line przez gminy w ramach PSeAP³⁰	
Gmina	Wartość w 2020 r.
Baligród	8
Bircza	3
Cisna	2
Czarna	6
Komańcza	79
Lesko	9
Lutowiska	29

³⁰ Dane dostarczone przez Departament Społeczeństwa Informacyjnego UMWP.

Olszanica	13
Solina	38
Tyrawa Wołoska	26
Ustrzyki Dolne	31
Zagórz	47
Suma	291

Porównując dane z 2020 r. w stosunku do roku poprzedniego można zauważyć, że wskaźnik rośnie (wartość wskaźnika w 2019 r. – 207³¹). Wśród bieszczadzskich gmin istnieje duża rozpiętość w liczbie świadczonych usług – najwięcej świadczy ich gmina Komańcza (79), a najmniej gmina Cisna (2). Wzrost ilości usług administracji publicznej dostępnych on-line, wpływa na wzrost jakości życia mieszkańców, jak również na spójność wewnątrzregionalną.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 222 usługi. Wskaźnik został osiągnięty w 131,1 %, co potwierdza realizację transformacji cyfrowej.

3. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych

Przyjmując znaczenie zawarte w ustawie o drogach publicznych, drogi gminne można zdefiniować jako drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych, zaliczone do kategorii dróg gminnych w drodze uchwały rady gminy po zasięgnięciu opinii właściwego zarządu powiatu o przebiegu ustalonym w drodze uchwały rady gminy.

W ramach wskaźnika mierzona jest suma długości przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych. Jako modernizację lub przebudowę należy rozumieć naprawę/przebudowę przyczyniającą się do podniesienia standardu drogi. Wskaźnik uwzględnia zarówno kilometry dróg przebudowanych z Funduszy Europejskich, środków własnych gmin, jak i funduszy celowych, np. powodziowych.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

³¹ *Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	127,53 km
--	------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Baligród – 2,702 km, Bircza – 21 km³², Cisna – 9,992 km³³, Czarna - 3,87 km, Komańcza - 3,93 km, Lesko - 12,91 km, Lutowiska - 5,03 km, Olszanica – 9,85 km, Solina – 3,98 km, Tyrawa Wołoska – 5,234 km, Ustrzyki Dolne – 23,83 km, Zagórz – 25,202 km.

Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	26,377 km
--	------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Bircza – 5,1 km, Cisna – 3,219 km, Czarna – 0,73 km, Komańcza – 2,27 km, Lesko – 2,75 km, Olszanica – 0,72 km, Solina – 0,89 km, Tyrawa Wołoska – 2,079 km, Ustrzyki Dolne – 2,81 km, Zagórz - 5,809 km.

Całkowita długość dróg gminnych znajdujących się na terenie gminy wg stanu na 31 grudnia 2020 r.	1 450,873 km
---	---------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane przedstawione przez następujące gminy: Baligród – 14 km, Bircza - 48,8 km, Cisna – 11,73 km, Czarna – 76,9 km, Komańcza – 21,92 km, Lesko – 127,56 km, Lutowiska – 11,8 km, Olszanica – 180,00 km, Solina – 30,956 km, Tyrawa Wołoska – 162 km, Ustrzyki Dolne – 628,64 km, Zagórz – 136,567 km.

Całkowita długość dróg gminnych znajdujących się na terenie gminy wg stanu na 31 grudnia 2019 r. wynosiła 1 448,83 km, z kolei Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych w 2019 r. – 14,28 km³⁴. Dane wskazują na

³² Korekta wartości wskaźnika 12,91 podanego przez gminę w *Sprawozdaniu rocznym z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

³³ Korekta wartości wskaźnika 4,14 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

³⁴ *Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

rozwój infrastruktury drogowej. Właściwa sieć drogowa pozwala na efektywną dyfuzję procesów rozwojowych.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 134,43 km. Wskaźnik zrealizowany w 94,9 %. Wysoki stopień realizacji wskaźnika wskazuje na podejmowanie działań w kierunku równoważenia procesów rozwoju.

4. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wojewódzkich

Przyjmując znaczenie zawarte w ustawie o drogach publicznych, drogi wojewódzkie można zdefiniować jako drogi inne niż drogi krajowe stanowiące połączenia między miastami lub mające znaczenie dla województwa, zaliczone do kategorii dróg wojewódzkich w drodze uchwały sejmiku województwa w porozumieniu z ministrami ds. transportu oraz obrony narodowej.

W ramach wskaźnika monitorowana jest suma długości przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wojewódzkich. Jako modernizację lub przebudowę nie należy rozumieć rutynowego utrzymania drogi, czyli również napraw nieprzyczyniających się do podniesienia standardu drogi, lecz jedynie do przywrócenia stanu wyjściowego.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wojewódzkich w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.;
- długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wojewódzkich w roku sprawozdawczym.

Na podstawie informacji przygotowanych przez Departament Dróg i Publicznego Transportu Zbiorowego UMWP uzyskano następujące dane:

Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wojewódzkich w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	6,017 km
--	-----------------

Na wartość wskaźnika w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r. wpływ miały inwestycje zrealizowane na terenie następujących gmin: Czarna – 1,1 km, Komańcza – 2,453 km, Solina – 2,464 km³⁵.

Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wojewódzkich w 2020 roku	2,755 km
---	-----------------

Na wartość wskaźnika w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. wpływ miały inwestycje zrealizowane na terenie następujących gmin: Czarna – 1,1 km, Komańcza – 1,655 km.

W 2020 r. przebudowano i zmodernizowano 2,755 km dróg wojewódzkich na ogólną wartość zadania 969 999,99 zł, w tym udział finansowy województwa wynosił 899 999,99 zł, a udział finansowy gmin wynosił 70 000,00 zł.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 17 km. Wskaźnik został zrealizowany w 35,4 %. Stopień realizacji wskaźnika wskazuje, iż należy kontynuować wsparcie modernizacji dróg wojewódzkich.

5. Liczba utworzonych form ochrony przyrody

Wskaźnik służy do pomiaru działań o kluczowym znaczeniu dla zapewnienia utrzymania walorów środowiskowych oraz krajobrazowych. Przez formę ochrony przyrody należy rozumieć obiekty zaewidencjonowane w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody.

Liczba utworzonych form ochrony przyrody od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	1
---	----------

W 2020 roku do Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody została wpisana 1 nowa forma ochrony przyrody na terenie gmin objętych oddziaływaniem *PSRB*. Pomnik przyrody znajduje się na terenie gminy Ustrzyki Dolne (Tomasz - Klon pospolity). W 2019 r. zaewidencjonowano 10 nowym form ochrony przyrody na

³⁵ Korekta wartości – w *Sprawozdaniu rocznym z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.* zmianie ulega wartość wskaźnika z 1,477 km na 2,464 km.

terenie objętym *PSRB*³⁶. Liczba utworzonych form ochrony przyrody od 2016 do 2020 roku wynosi 20 form ochrony przyrody.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 36. Wskaźnik został zrealizowany w 55,6 %. Osiągnięta wartość wskazuje na potrzebę kontynuacji wsparcia dla tego obszaru. Jednakże trzeba podkreślić, że na obszarze Bieszczad występuje największa liczba form ochrony przyrody.

6. Liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji

W ramach wskaźnika monitorowana jest liczba obiektów użyteczności publicznej będących własnością lub zarządzanych przez gminy bądź jednostki podległe poddane termomodernizacji. W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji od początku wdrażania *RPO WP 2014-2020*;
- liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji w roku sprawozdawczym.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Liczba obiektów poddanych termomodernizacji od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	31
--	-----------

Na realizację wskaźnika wpływ miały wartości zadeklarowane przez następujące gminy: Cisna – 1, Czarna – 1, Lesko – 4, Olszanica – 4, Solina – 7, Ustrzyki Dolne – 6, Zagórz – 8.

Liczba obiektów poddanych termomodernizacji od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	3
--	----------

Na realizację wskaźnika wpływ miały wartości zadeklarowane przez następujące gminy: Olszanica – 1, Zagórz – 2. W 2019 r. termomodernizacji poddano 1 obiekt³⁷.

³⁶ *Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

³⁷ *Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 46 obiektów. Wskaźnik został osiągnięty w 67,4 %. Na stopień jego realizacji znaczący wpływ miało powiązanie, a w wielu przypadkach uzależnienie, przedmiotowych inwestycji od możliwości pozyskania na nie dofinansowania z zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z UE.

7. Liczba gospodarstw domowych wyposażonych w instalacje odnawialnych źródeł energii

W ramach wskaźnika monitorowana jest liczba gospodarstw domowych znajdujących się na terenie gminy wyposażonych w latach 2016-2020 w ramach tzw. projektów parasolowych w instalacje odnawialnych źródeł energii (źródło finansowania *RPO WP 2014 – 2020*).

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Liczba gospodarstw domowych wyposażonych w instalacje odnawialnych źródeł energii	1 748
--	--------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane zadeklarowane przez następujące gminy: Baligród – 185, Cisna – 59, Czarna – 56, Lesko – 284, Olszanica – 178, Solina – 182, Ustrzyki Dolne – 269, Zagórz – 535. W 2019 r. w instalacje odnawialnych źródeł energii wyposażonych było 1 532 gospodarstw domowych³⁸. Widoczny jest zatem wyraźny wzrost wskaźnika w roku 2020.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 2 892 gospodarstw. Wskaźnik osiągnięty w 60,4 %.

8. Wartość wsparcia udzielonego placówkom funkcjonującym w ramach systemu ratowniczo-interwencyjno-kryzysowego

Wskaźnik służy do określenia ilości nakładów poniesionych na rzecz wsparcia udzielonego placówkom funkcjonującym w ramach systemu ratowniczo-

³⁸ *Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.*

interwencyjno-kryzysowego. Jako wsparcie należy rozumieć dofinansowanie inwestycji w infrastrukturę lub wyposażenie.

W odniesieniu do wskaźnika monitorowane są następujące wartości:

- wartość wsparcia udzielonego od 2016 r.;
- wartość wsparcia udzielonego w roku sprawozdawczym.

W ramach wartości wskaźnika uwzględnione jest wsparcie udzielone ze środków własnych gmin oraz w formie dotacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Na podstawie sprawozdań przygotowanych przez gminy uczestniczące w *PSRB* uzyskano następujące dane:

Wartość wsparcia udzielonego placówkom funkcjonującym w ramach systemu ratowniczo-interwencyjno-kryzysowego od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2020 r.	7 613 808,88 zł
--	------------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane zadeklarowane przez następujące gminy: Baligród – 409 666,75 zł, Bircza – 501 523,71 zł, Cisna – 850 106,00 zł³⁹, Czarna – 45 096,00 zł, Komańcza – 144 948,90 zł, Lesko – 242 623,93 zł, Lutowiska – 414 495,77 zł⁴⁰, Olszanica – 228 146,00 zł, Solina – 1 014 730,00 zł, Tyrawa Wołoska – 328 511,20 zł, Ustrzyki Dolne – 1 888 132,77 zł, Zagórz – 1 545 827,85 zł.

Wartość wsparcia udzielonego placówkom funkcjonującym w ramach systemu ratowniczo-interwencyjno-kryzysowego od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.	2 665 288,3 zł
--	-----------------------

Na wartość wskaźnika wpływ miały dane zadeklarowane przez następujące gminy: Baligród – 72 035,00 zł, Bircza – 501 523,71 zł, Cisna – 334 000,00 zł, Czarna –

³⁹ Korekta wartości wskaźnika 0,00 w sprawozdaniu rocznym z realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

⁴⁰ Korekta wartości wskaźnika - 0,00 zł, podanego przez gminę w *Sprawozdaniu rocznym z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* w 2019 r.

9 238,00 zł, Komańcza - 144 948,90 zł, Lesko – 72 949,37 zł, Lutowiska – 267 735,77 zł, Olszanica – 30 012,00 zł, Solina – 359 450,00 zł, Tyrawa Wołoska – 76 528,54 zł, Ustrzyki Dolne – 238 467,01 zł, Zagórz – 558 400,00 zł. Wysokość wskaźnika w 2019 r. wynosiła 1 132 791,23 zł⁴¹.

Podkreślić należy także, iż Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie w 2020 r. udzielił 26 dotacji o łącznej wartości 353 784,77 zł na doposażenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w celu zwiększenia potencjału ratowniczego do przeciwdziałania zagrożeniom i zwalczania skutków powodzi.

Szczegółowe informacje w tym zakresie zostały przedstawione w poniższym zestawieniu⁴².

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Kwota[zł]	Nazwa projektu
1.	Ochotnicza Straż Pożarna w Stańkowej	Ustrzyki Dolne	15 000,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Stańkowa celem zwiększenia potencjału technicznego
2.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lutowiskach	Lutowiska	11 800,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Lutowiska celem zwiększenia potencjału technicznego
3.	Ochotnicza Straż Pożarna w Tyrawie Wołoskiej	Tyrawa Wołoska	14 300,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Tyrawa Wołoska celem zwiększenia potencjału technicznego
4.	Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnej	Czarna pow. bieszczadzki	15 000,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Czarna celem zwiększenia potencjału technicznego
5.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zagórz	Zagórz	14 800,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Zagórz celem zwiększenia potencjału technicznego
6.	Ochotnicza Straż Pożarna w Hołuczkowie	Tyrawa Wołoska	15 000,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Hołuczków

⁴¹ Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad w 2019 r.

⁴² Dane dostarczone przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

				celem zwiększenia potencjału technicznego
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rozpuciu	Tyrawa Wołoska	15 000,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Rozpucie celem zwiększenia potencjału technicznego
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Birczy	Bircza	15 000,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Bircza celem zwiększenia potencjału technicznego
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rakowej	Tyrawa Wołoska	10 934,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Rakowa celem zwiększenia potencjału technicznego
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Siemuszowej	Tyrawa Wołoska	9 058,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Siemuszowa celem zwiększenia potencjału technicznego
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rzepedzi	Komańcza	14 650,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Rzepedź celem zwiększenia potencjału technicznego
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Olszanicy	Olszanica	13 499,14	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Olszanica celem zwiększenia potencjału technicznego
13.	Ochotnicza Straż Pożarna Hoczew	Lesko	14 951,37	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Hoczew celem zwiększenia potencjału technicznego
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Łodynie	Ustrzyki Dolne	15 000,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Łodyna celem zwiększenia potencjału technicznego
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Średniej Wsi	Lesko	14 634,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Średnia Wieś celem zwiększenia potencjału technicznego

16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Komańcza	Komańcza	14 940,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Komańcza celem zwiększenia potencjału technicznego
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Żuklinie	Komańcza	7 943,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Żuklina celem zwiększenia potencjału technicznego
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zahoczewie	Baligród	13 443,30	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Zahoczew celem zwiększenia potencjału technicznego
19.	Ochotnicza Straż Pożarna w Myczkowcach	Solina	13 587,80	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Myczkowce celem zwiększenia potencjału technicznego
20.	Ochotnicza Straż Pożarna w Bóbrce	Solina	13 837,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Bóbrka celem zwiększenia potencjału technicznego
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Porażu	Zagórz	14 510,16	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Poraż celem zwiększenia potencjału technicznego
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Czaszynie	Zagórz	14 000,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Czaszyn celem zwiększenia potencjału technicznego
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Łupkowie	Komańcza	12 177,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Nowy Łupków celem zwiększenia potencjału technicznego
24.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zahutyniu	Zagórz	14 800,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Zahutyn celem zwiększenia potencjału technicznego
25.	Ochotnicza Straż Pożarna w Baligrodzie	Baligród	11 070,00	Doposażenie Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Baligród

				celem zwiększenia potencjału technicznego
26.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sufczynie	Bircza	14 850,00	W-20 OSP Sufczyna
RAZEM			353 784,77	

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 5 541 407,80 zł. Wskaźnik został zrealizowany w 137,4 %. Osiągnięta wartość stanowi odzwierciedlenie obecnych w tego rodzaju jednostkach znaczących potrzeb modernizacyjnych, technicznych oraz specjalistycznych.

9. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy

Wskaźnik służy do określenia stopnia pokrycia powierzchni gmin obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	0,2	0,2	0,2	0,2
Bircza	0,3	0,3	0,3	0,3
Cisna	2,7	2,7	2,7	2,7
Czarna	0,6	0,6	0,6	0,6
Komańcza	0,3	0,4	0,4	0,4
Lesko	4,2	4,2	4,2	4,2
Lutowiska	1,5	1,5	1,5	1,5
Olszanica	0,2	0,2	0,2	0,2
Solina	8,0	8,0	8,4	8,4
Tyrawa Wołoska	0,3	0,3	0,3	0,3
Ustrzyki Dolne	2,5	2,5	2,5	2,5

Zagórz	4,4	4,6	4,6	4,6
Średnia	2,1	2,1	2,2	2,2

W latach 2016 – 2017 nie zaobserwowano zmian wartości wskaźnika. W roku 2018 niewielki wzrost nastąpił w gminie Solina. W roku 2019 nie odnotowano żadnych zmian. W okresie przygotowania niniejszego *Sprawozdania* dane za 2020 r. nie były dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 2,5 %. Z uwagi na brak danych z 2020 r. nie ma możliwości jednoznacznego określenia stopnia jego realizacji. Analizując jednak dane z lat 2016-2019 zauważyć należy, iż w żadnym z tych okresów, z punktu widzenia średniej dla wszystkich gmin *PSRB*, nie osiągnięta została wartość docelowa. W podejściu indywidualnym widać jednak, że niektóre gminy osiągnęły lub nawet przekroczyły tę wartość np. w 2019 r – gminy: Solina, Zagórz, Lesko, Cisna, Ustrzyki Dolne.

10. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej

W kontekście zapewnienia odpowiedniego stanu środowiska w szczególności w kontekście zapewnienia odpowiedniej jakości wód bardzo ważną rolę odgrywa zapewnienie efektywnej sieci kanalizacyjnej. Dlatego w ramach *Programu* monitorowana jest długość czynnej sieci kanalizacyjnej. Cyklicznie prowadzony monitoring w tym zakresie pozwala na uchwycenie ewentualnych zmian na obszarze gmin objętych zakresem terytorialnym *Programu*. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	17,8	17,8	17,8	17,8
Bircza	45,1	45,1	45,1	45,1
Cisna	15,6	15,8	16,0	16,3
Czarna	4,1	4,1	4,1	4,1
Komańcza	22,3	20,7	20,7	22,7
Lesko	118,6	118,6	118,6	118,6

Lutowiska	20,5	20,5	20,5	20,5
Olszanica	2,2	2,2	2,2	2,2
Solina	48,0	48,0	48,0	62,0
Tyrawa Wołoska	4,4	4,4	4,4	4,4
Ustrzyki Dolne	21,6	22,3	26,3	28,9
Zagórz	127,7	130,2	137,2	137,2
Razem	447,9	449,7	460,9	479,8

W latach 2016 – 2019 zaobserwowano niewielki wzrost wskaźnika. Z kolei w 2019 r. zaobserwowano wzrost wskaźnika w gminach: Ustrzyki Dolne, Komańcza, Cisna i największy w gminie Solina. W momencie przygotowania niniejszego Sprawozdania nie było dostępnych danych dotyczących wskaźnika za 2020 r. w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 580,2 km. Z uwagi na brak danych za 2020 r. nie ma możliwości precyzyjnego określenia poziomu osiągnięcia wartości docelowej. Analizując dane z lat 2016-2019 zauważyć jednak można, iż średnia dla gmin *PSRB* w żadnym z tych okresów nie osiągnęła zakładanej wartości. Jednakże należy podkreślić, iż wartość wskaźnika rośnie, co jest ważne dla wzrostu poziomu jakości życia mieszkańców.

11. Korzystający z instalacji (sieci kanalizacyjnej) w % ogółu ludności

W kontekście celów priorytetu „Infrastruktura służąca poprawie dostępności i ochronie środowiska” kluczowe znaczenie posiada nie tylko długość czynnej sieci kanalizacyjnej, ale przede wszystkim korzystanie z niej przez mieszkańców. Osiągnięcie celów w zakresie zapewnienia odpowiedniej czystości wody jest możliwe przy zapewnieniu wysokiego odsetka skanalizowania gminy. Dlatego w powiązaniu z analizą wskaźnika długości czynnej sieci kanalizacyjnej zasadne jest monitorowanie odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Korzystający z-sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności [%]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.

Baligród	34,8	32	31,1	31,3
Bircza	34,6	33,3	33,6	35,9
Cisna	54,7	54,8	54,8	55,1
Czarna	22,3	21	22,5	22,7
Komańcza	50,9	48,3	48,3	49,6
Lesko	71,6	71,7	71,7	71,9
Lutowiska	70,9	70,5	69,6	69,6
Olszanica	9,7	9,4	9,6	9,6
Solina	57,1	55,6	55,6	56,3
Tyrawa Wołoska	10,9	11,7	11,7	12,4
Ustrzyki Dolne	49,6	48,8	49,8	49,7
Zagórz	62	62,3	63,4	63,6
Średnia	44,1	43,3	43,5	44,0

W roku 2016 i 2017 zaobserwowano spadek wskaźnika w części gmin objętych *Programem*. Od 2018 roku wskaźnik wykazuje tendencję wzrostową. W 2019 r. najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w gminie Lesko, natomiast najniższą w gminie Olszanica. Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. w okresie przygotowania niniejszego Sprawozdania nie są dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 49,4 %. Z uwagi na brak danych za 2020 r. nie ma możliwości zweryfikowania stopnia osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika. Uwzględniając dane z gmin *PSRB* z lat 2016-2019 zauważyć można, iż średnia wartość w tym okresie nie osiągnęła poziomu docelowego. Patrząc jednak indywidualnie na dane z poszczególnych gmin zidentyfikować można takie, w których osiągnięta wartość przekroczyła zakładany wskaźnik docelowy np. w 2019 r. gminy: Lesko, Lutowiska, Zagórz, Solina, Cisna, Ustrzyki Dolne, Komańcza. Od 2017 r. wartość wskaźnika rośnie, co jest ważne dla wzrostu poziomu jakości życia mieszkańców.

12. Ludność korzystająca z oczyszczalni

W uzupełnieniu powyższych wskaźników monitorowana jest również liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Cyklicznie prowadzony monitoring w tym zakresie pozwala na uchwycenie ewentualnych zmian na obszarze gmin objętych

zakresem terytorialnym *Programu*. Wskaźnik jest monitorowany według stanu na 31 grudnia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS na poziomie gmin.

Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [osoba]				
Nazwa gminy	Wartość w 2016 r.	Wartość w 2017 r.	Wartość w 2018 r.	Wartość w 2019 r.
Baligród	1 640	1 640	1 655	1 660
Bircza	2 169	2 180	2 170	2 144
Cisna	780	785	780	790
Czarna	390	390	390	390
Komańcza	2 615	2 385	2 406	2 413
Lesko	8 883	8 911	9 127	8 897
Lutowiska	1 386	1 384	1 399	1 393
Olszanica	459	460	458	444
Solina	2 710	2 710	2 710	2 960
Tyrawa Wołoska	175	175	224	224
Ustrzyki Dolne	8 780	9 194	9 194	9 231
Zagórz	8 792	8 792	8 794	9 124
Razem	38 779	39 006	39 307	39 670

W latach 2016 – 2019 zaobserwowano tendencję wzrostową wskaźnika. W 2019 roku najwyższy wzrost wskaźnika zanotowano w gminach: Zagórz (wzrost o 330 osób) oraz Solina (wzrost o 250 osób), natomiast najwyższy spadek zaobserwowano w gminie Lesko (spadek o 230 %). Dane dotyczące wskaźnika za 2020 r. w chwili opracowania niniejszego *Sprawozdania* nie są dostępne w bazie BDL GUS.

Zakładana docelowa wartość dla przedmiotowego wskaźnika w 2020 r. wynosi: 42 720 osób. Z uwagi na brak danych dla wskaźnika w bieżącym okresie sprawozdawczym nie ma możliwości określenia stopnia jego osiągnięcia w 2020 roku. Wartości docelowej nie osiągnięto również w poprzednich latach tj. 2016-2019, zarówno z punktu widzenia średniej dla wszystkich gmin *PSRB*, jak i indywidualnie osiąganych wartości przez poszczególne gminy. Wskaźnik w korelacji z poprzednimi rosnie, co może mieć wpływ na wzrost poziomu jakości życia mieszkańców.

Podsumowanie Priorytetu „Infrastruktura służąca poprawie dostępności i ochronie środowiska”

Sytuacja pandemiczna, w tym zakazy przemieszczania, wprowadzane ograniczenia dla branż oraz ogłaszane lockdown'y, wpłynęła na przyspieszenie lub zwiększenie stopnia cyfryzacji wielu dziedzin życia społeczno-gospodarczego. Zjawisko to znalazło swoje odbicie również we wskaźnikach monitorowanych w ramach *PSRB* dotyczących udostępniania usług on-line przez gminy m.in. w ramach PSeAP (2019 r. – 207 usług, 2020 – 291 usług). Co istotne, osiągnięty w 2020 r. wskaźnik przekroczył zakładaną w *Programie* wartość docelową tj. 222. Pandemia pokazała jak ważne znaczenie z punktu widzenia przeciwdziałania wykluczeniu mają inwestycję w infrastrukturę, narzędzia i kompetencje cyfrowe. To dzięki uprzednio prowadzonym działaniom umożliwiającym rozwój cyfryzacji możliwe było przejście na zdalne formy świadczenia usług przez administrację, czy jednostki oświatowe. Kluczowym działaniem z punktu widzenia poprawy dostępności zarówno przestrzennej, jak i społeczno-gospodarczej jest również rozbudowa obecnych oraz tworzenie nowych ciągów komunikacyjnych. Monitorowane wskaźniki *Programu* obrazujące zmiany na drogach gminnych, jak i wojewódzkich stanowią wyraz istniejących potrzeb gmin *PSRB* w tym zakresie.

Corocznie deklarowane przez gminy *PSRB* wartości wskaźnika *Liczba utworzonych form ochrony przyrody* potwierdzają, że władze lokalne chcą prowadzić politykę zrównoważonego rozwoju i dbać o środowisko naturalne. Deklarowane wsparcie dla placówek systemu ratowniczo –interwencyjno-kryzysowego dowodzi ponadto, że gminy dbają o poziom bezpieczeństwa m.in. turystów przebywających na terenie Bieszczad i starają się stale podnosić jakość świadczonych w tym zakresie usług. Potwierdzeniem zrównoważonego podejścia do rozwoju jest również wskaźnik *Liczba gospodarstw domowych wyposażonych w instalację OZE*, który wskazuje na wykorzystanie walorów obszaru Bieszczad do rozwoju alternatywnych niskoemisyjnych źródeł energii i zachowuje wyraźną tendencję rosnącą (2019 r. – 1532, 2020 – 1748).

Niewątpliwie duże zagrożenie dla środowiska obszaru Bieszczad stanowi brak lub niedostateczny poziom zorganizowania gospodarki wodno-ściekowej na tym terenie. Problem ten, pomimo odnotowanego w *Sprawozdaniu* corocznego wyraźnego

postępu, jest w dalszym ciągu aktualny czego dowodem jest brak osiągnięcia wartości docelowej dla wskaźnika *Długość czynnej sieci kanalizacyjnej* tj. 580,2 km.

Spośród 12. wskaźników monitorujących wdrażanie Priorytetu „Infrastruktura służąca poprawie dostępności i ochronie środowiska”, którego celem jest wzrost spójności terytorialnej Bieszczad w układzie zewnętrznym i wewnętrznym oraz poprawa i ochrona stanu środowiska przyrodniczego, wartości docelowe zostały osiągnięte dla 3. wskaźników. W przypadku 5. wskaźników nie osiągnęto zakładanych wartości, co wynikało w dużej mierze z uzależnienia inwestycji od pozyskania dodatkowych środków finansowych na ich realizację, a dla 4. dane za 2020 r. aktualnie nie są publicznie dostępne, jednakże biorąc pod uwagę posiadane dane wskaźniki te już na obecnym etapie sprawozdawczości osiągnęły średnio 88 % realizacji zakładanego wskaźnika.

Osiągnięte wyniki potwierdzają słuszność przeprowadzonej diagnozy potrzeb gmin *PSRB*.

Wsparcie udzielane przez Zarząd Województwa Podkarpackiego i inne instytucje

Program nie posiada własnego budżetu, jednak poprzez zapewnienie spójności *PSRB* z krajową i regionalną polityką oraz systemem programowanego rozwoju, umożliwia wykorzystanie instrumentów finansowych przewidzianych m.in. w *RPO WP 2014-2020*, *PROW 2014-2020*, *Kontrakcie Terytorialnym*, a także środków publicznych z innych źródeł np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W wybranych procedurach konkursowych związanych z realizacją *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* przewidziane zostały preferencje punktowe dla projektów zgłaszanych przez podmioty z terenu JST, którym dedykowano *Program Strategicznego Rozwoju Bieszczad*. Preferencje punktowe w *RPO WP 2014-2020* dotyczą działań:

- 2.1 *Podniesienie efektywności i dostępności e-usług* – 5 punktów;
- 4.1 *Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń* – 5 punktów;
- 4.2 *Gospodarka odpadami* – 5 punktów;
- 4.3.1 *Gospodarka ściekowa* – 5 punktów;
- 4.3.2 *Zaopatrzenie w wodę* – 5 punktów;
- 4.4 *Kultura* – 5 punktów;
- 4.5 *Różnorodność biologiczna (dla 4 typu projektu) - Opracowywanie:*
 - a) *planów ochrony dla rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych oraz dokumentów waloryzujących obszary chronionego krajobrazu,*
 - b) *inwentaryzacji przyrodniczych, na potrzeby dokumentów wymienionych w lit a), inwentaryzacji nieleśnych siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 położonych w granicach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu,*
 - c) *audytu krajobrazowego dla województwa podkarpackiego)* – 5 punktów,
- 6.1 *Rozwój potencjału endogenicznego regionu (typ projektu nr 2 - Roboty budowlane i/lub wyposażenie dotyczące infrastruktury turystycznej*

i rekreacyjnej w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze, przestrzenne i kulturowe, poza wskazanymi gminami uzdrowiskowymi na terenach, dla których sporządzono operat uzdrowiskowy lub które posiadają status obszaru ochrony uzdrowiskowej. W ramach 2 typu projektu możliwe są inwestycje w zakresie urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego) – 15 punktów.

W ramach ww. działań, ogłoszony został jeden nabór wniosków dla działania 2.1 Podniesienie efektywności i dostępności e-usług (Nr naboru RPPK.02.01.00-IZ.00-18-004/20), Typ 6: *Projekty z zakresu wytworzenia/modernizacji/rozwoju e-usług dostępnych w ramach Podkarpackiego Systemu Informacji Medycznej (PSIM) – platforma regionalna* oraz Typ 7: *Projekty z zakresu wytworzenia / modernizacji / rozwoju e-usług dostępnych w ramach Podkarpackiego Systemu Informacji Medycznej (PSIM)*. W wyniku przeprowadzonego naboru dla Typu 7, na liście projektów, które spełniły kryteria i uzyskały wymaganą liczbę punktów znalazły się dwa wnioski zgłoszone przez podmioty z obszaru PSRB (Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Ustrzykach Dolnych oraz Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lesku). Niestety z uwagi na ograniczoną alokację na konkurs nie zostały one wskazane do dofinansowania, lecz zamieszczone na liście rezerwowej.

W 2020 r. ze środków RPO WP 2014-2020, w ramach działań zawierających preferencje punktowe, wybrane do dofinansowania zostały również projekty z list rezerwowych, w ramach naborów z roku 2016 i 2018, złożone przez podmioty uczestniczące w PSRB. Dotyczy to naborów:

- nr RPPK.04.03.02-IZ.00-18-001/18, działanie 4.3 Gospodarka wodno-ściekowa, poddziałanie 4.3.2 Zaopatrzenie w wodę – 2 projekty (Gmina Solina, projekt pn. Przebudowa pompowni i stacji uzdatniania wody wraz z budową sieci wodociągowej w Polańczyku – całkowity koszt projektu: 2 809 046,56 zł, dotacja: 1 941 211,02 zł; Gmina Lesko, projekt pn. Budowa wodociągu i stacji uzdatniania wody w celu zaopatrzenia w wodę miejscowości Bachlawa i Średnia Wieś – całkowity koszt projektu: 5 960 000,00 zł, dotacja: 1 999 837,05 zł);
- nr RPPK.04.04.00-IZ.00-18-001/16, działanie 4.4 Kultura – 1 projekt (Gmina Lesko, projekt pn. Przebudowa Bieszczadzkiego Domu Kultury w Lesku oraz

wykonanie prac konserwatorskich przy budynku synagogi w Lesku – całkowity koszt projektu: 3 527 689,89 zł, dotacja: 2 998 536,37 zł).

Dodatkowo poza konkursami, w których przewidziane są preferencje punktowe dla projektów realizowanych na terenie oddziaływania *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad*, w 2020 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego wspierał podmioty uczestniczące w *Programie* również w ramach pozostałych naborów *RPO WP 2014-2020*.

W 2020 r. miało miejsce rozstrzygnięcie ogłoszonego w 2019 r. konkursu dla działania 1.4 Wsparcie MŚP, 1.4.1 Dotacje bezpośrednie, Typ projektu: Rozwój MŚP (nr naboru RPPK.01.04.01-IZ.00-18-006/19). Nabór dedykowany był MŚP z obszaru 12 gmin objętych *PSRB*⁴³. W ramach przedmiotowego konkursu na liście projektów do dofinansowania ze środków *RPO WP 2014-2020* znalazły się łącznie 42 wnioski. Wg. stanu na dzień 31.12.2020 r., w wyniku przedmiotowego naboru z podmiotami z obszaru *PSRB* Departament Wspierania Przedsiębiorczości podpisał łącznie 34 umowy (w tym 3 umowy rozwiązane) o wartości ogółem 36 233 944,14 zł, w tym dofinansowanie UE: 18 533 218,05 zł (w tym 1 638 914,62 zł - łączna wartość 3 umów rozwiązanych). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały w tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Podpisane umowy z podmiotami objętymi oddziaływaniem *PSRB* w ramach naborów *RPO WP 2014 – 2020* I osi priorytetowej i działania 1.4 Wsparcie MŚP.

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Wartość dofinansowania UE [zł]	Nazwa projektu
1.	JERZY PECKA FIRMA HANDLOWO-USŁUGOWA "NAOMI"	Lesko	747 169,80	Wdrożenie nowych usług w firmie Jerzy Pecka FHU "NAOMI"
2.	OŚRODEK WYPOCZYNKOWY "MATIASZÓWKA" JUSTYNA ĆMOK	Solina	305 080,90	Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa turystycznego poprzez wdrożenie nowej oraz

⁴³ Konkurs dedykowany dla przedsiębiorców z 12 gmin województwa podkarpackiego: Czarna, Lutowiska, Ustrzyki Dolne, Baligród, Cisna, Lesko, Olszanica, Solina, Komańcza, Tyrawa Wołoska, Zagórz, Bircza.

				znacząco udoskonalonej usługi turystycznej
3.	BRONISŁAW MRUGAŁA PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO - HANDLOWO - USŁUGOWE ABM	Ustrzyki Dolne	650 000,00	Wzrost konkurencyjności Stacji Narciarskiej Gromadzyń poprzez wprowadzenie innowacyjnego systemu naśnieżania stoków
4.	PIOTR JAROSIEWICZ FPHU PARMA	Ustrzyki Dolne	840 000,00	Budowa dwunastu budynków rekreacji indywidualnej w Ustrzykach Dolnych.
5.	USŁUGI CATERINGOWE GASTREO DAWID KONOPKA	Olszanica	212 994,66	Budowa dwóch budynków rekreacyjno-wypoczynkowych z zapleczem „Sielska osada”.
6.	SPÓŁDZIELNIA HANDLOWO – USŁUGOWA HALICZ	Ustrzyki Dolne	358 844,20	Rozwój innowacyjnej produkcji piekarniczej w piekarni SHU Halicz w Ustrzykach Dolnych.
7.	KAMIL SZURGOCIŃSKI REGIONALNY PRZYSMAK	Solina	587 452,00	Wprowadzenie nowych usług szansą na rozwój firmy Kamil Szurgociński Regionalny Przysmak
8.	MAGDALENA MARIA ŁATACZ POD KOMINKIEM	Komańcza	616 840,00	Wdrożenie nowej usługi do oferty firmy MAGDALENA MARIA ŁATACZ POD KOMINKIEM dywersyfikującej jej działalność
9.	PRYWATNA SPECJALISTYCZNA PRAKTYKA LEKARSKA ALICJA DRYJA	Solina	838 114,19	Wzrost konkurencyjności firmy Prywatna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Alicja Dryja poprzez dywersyfikację oferty usługowej

				i wprowadzenie na rynek nowej usługi turystycznej
10.	FIRMA HANDLOWO-USŁUGOWA "TEI" WOJCIECH KASPRZYK	Zagórz	140 053,17	Wdrożenie innowacji produktowej przez Firmę Handlowo-Usługową "TEI" Wojciech Kasprzyk
11.	GRUPA EKO - KARPATY SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	Ustrzyki Dolne	78 000,00	Bieszczadzka Droga
12.	USŁUGI TURYSTYCZNE "G.A.D.A." ANNA TRACIAK	Solina	763 700,00	Nowoczesny kompleks wypoczynkowy bez barier uzupełnieniem oferty turystycznej Bieszczadów
13.	ZAKŁAD PRODUKCJI KRUSZYWA "CZARNA" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ SPÓŁKA KOMANDYTOWA	Ustrzyki Dolne	715 000,00	"Wzrost konkurencyjności ZPK Czarna Sp. z o.o. Sp. K. poprzez wdrożenie nowego produktu".
14.	LESZEK PLESKACZ FIRMA HANDLOWA "BIEDRONKA" N.S. F.H. BIEDRONKA	Solina	780 000,00	"Wzrost konkurencyjności F.H. „BIEDRONKA” poprzez wdrożenie do oferty nowej usługi zakwaterowania"
15.	TOMASZ JANKÓW TOM-JAN	Baligród	851 825,00	Wdrożenie nowych innowacyjnych usług noclegowych w miejscowości Jabłonki
16.	F.H.U. ROBERT KOWALCZYK SŁONECZNA POLANA	Ustrzyki Dolne	215 495,00	Innowacyjna usługa szansą na rozwój firmy F.H.U Robert Kowalczyk Słoneczna Polana

17.	KANCELARIA BROKERSKA "ROŻEK BROKERS GROUP" BERNARD ROŻEK	Ustrzyki Dolne	633 134,60	Wzrost konkurencyjności Firmy poprzez rozwój i wprowadzenie nowych usług turystyczno- rekreacyjnych i edukacyjnych
18.	PIEKARNIA-CUKIERNIA "SZELCÓW" LESKO SPÓŁKA JAWNA HALINA, ANDRZEJ, MARIA, ROMUALDA SZELC	Lesko	602 000,00	Trzy nowe produkty kolejnym krokiem w rozwoju Piekarni- Cukierni "SZELCÓW"
19.	MARIA SZELC FIRMA HANDLOWO- USŁUGOWA	Lesko	140 000,00	Zakup 4 łodzi spacerowych uzupełnieniem bogatej oferty turystycznej przedsiębiorstwa
20.	F.H.U. JUST-POL JUSTYNA PIETRZKIEWICZ	Zagórz	231 595,00	Wzrost konkurencyjności F.H.U. JUST-POL Justyna Pietrkiewicz poprzez wdrożenie nowych i ulepszenie dotychczasowych usług turystyczno - rekreacyjnych
21.	ZOFIA PACKANIK FIRMA HANDLOWO USŁUGOWA	Lesko	818 968,00	Wprowadzenie udoskonalonej usługi w Ośrodku Wypoczynkowym „ZJAWA” w Polańczyku dzięki budowie 7 domków rekreacji indywidualnej
22.	PAWEŁ BUDZISZ INWEST SPAW	Olszanica	427 973,00	Wzrost konkurencyjności firmy Paweł Budzisz Inwest Spaw poprzez dywersyfikację usług
23.	MELDROG INŻ. PRASOŁ ZBIGNIEW	Ustrzyki Dolne	435 493,81	Zacisze pod Żukowem

24.	JAN SZCZĘSNY PEX - JAN PRODUKCJA WĘDLIN I MIĘSA USŁUGI ROLNICZO TRANSPORTOWE	Ustrzyki Dolne	819 035,31	Wzrost konkurencyjności firmy PEX-JAN poprzez wprowadzenie udoskonalonych usług turystycznych
25.	PAMO SPÓŁKA Z OGRANICZONA ODPOWIEDZIALNOŚCI A SPÓŁKA KOMANDYTOWA	Ustrzyki Dolne	71 680,00	Wdrożenie nowego produktu w Spółce PAMO w postaci okien znakowanych w technologii RFID
26.	CHATA WĘDROWCA ROBERT ŻECHOWSKI	Cisna	767 543,61	Chata Wędrowca 2.0 - Implementacja nowatorskich usług turystycznych w Bieszczadach, promujących walory regionu, atrybuty lokalnej kuchni i lokalnych produktów
27.	MICHAŁ KŁAŻYŃSKI "RAWKI"	Lutowiska	806 845,00	Podniesienie konkurencyjności firmy Michał Kłazyński RAWKI poprzez wdrożenie nowej usługi z zakresu turystyki aktywnej i górskiej
28.	AGENCJA TURYSTYCZNA "BIESZCZADY ADVENTURE" DANIEL WOJTAS	Solina	850 104,00	Odnowa ducha – odnowa ciała. Nowy wymiar turystyki w Bieszczadach.
29.	SAMSARA PIOTR ROJEK	Cisna	731 092,18	"Wzrost konkurencyjności firmy SAMSARA Piotr Rojek poprzez wdrożenie nowych usług".

30.	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCJI ROLNO- HODOWLANEJ "BRONOWO" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	Lutowiska	197 890,00	Wyższa jakość usług w Hotelu Stanica Kresowa Chreptiów
31.	ALICJA CIENKI - GALICYJSKIE GOSPODARSTWO GOŚCINNE ZAJAZD "KARINO"	Solina	660 380,00	Nowa jakość usług w Hotelu Karino Spa.
RAZEM			16 894 303,43	

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Wspierania Przedsiębiorczości UMWP.

Samorząd Województwa Podkarpackiego w 2020 r. przekazał ponadto środki finansowe na realizację inwestycji drogowych na terenie objętym *PSRB*. Na podstawie informacji przekazanych przez Departament Dróg i Publicznego Transportu Zbiorowego wynika, że zostały zrealizowane 4 inwestycje w zakresie odnowy dróg wojewódzkich, a także budowy i remontów chodników w ciągach dróg wojewódzkich. Szczegółowe informacje w tym zakresie zostały przedstawione w tabelach nr 2 i 3.

Tabela 2. Wykaz udzielonego wsparcia w zakresie odnowy dróg wojewódzkich na rzecz podmiotów z terenów gmin objętych *PSRB*.

Nazwa gminy	Miejscowość	Wartość zadania [zł]	Udział finansowy Województwa [zł]	Udział finansowy gminy [zł]	Długość [m]
Komańcza	Czystogarb	499 999,99	449 999,99	50 000,00	1655
Czarna	Rabe	470 000,00	450 000,00	20 000,00	1100
Razem		969 999,99	899 999,99	70 000,00	2 755

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Dróg i Publicznego Transportu Zbiorowego UMWP.

Tabela 3. Wykaz udzielonego wsparcia w zakresie budowy i remontów chodników w ciągach dróg wojewódzkich na rzecz podmiotów z terenów gmin objętych *PSRB*.

Nazwa gminy	Miejscowość	Wartość zadania [zł]	Udział finansowy Województwa [zł]	Udział finansowy gminy [zł]	Długość [m]
Lesko	Huzele	440 000,00	270 000,00	170 000,00	484
Ustrzyki Dolne	Ustrzyki Dolne	125 000,00	62 500,00	62 500,00	332
Razem		565 000,00	332 500,00	232 500,00	816

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Dróg i Publicznego Transportu Zbiorowego UMWP.

Ponadto Departament Dróg i Publicznego Transportu Zbiorowego UMWP dostarczył dane (na podstawie informacji Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie) z których wynika, że:

1) w ramach przebudowy dróg wojewódzkich (DW) na terenach objętych *PSRB* zrealizowano następujące zadania:

- Przebudowa/rozbudowa DW 894 Hoczew – Czarna na odcinku Hoczew – Polańczyk w ramach zadania: Przebudowa/rozbudowa DW 895 na odcinku Solina - Myczków i DW 894 na odcinku Hoczew – Polańczyk. W 2020 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę: 5 612 830,09 zł. W ramach zadania przebudowano odcinek 2,6 km. Powiat leski;
- Przebudowa / rozbudowa DW 895 na odcinku Solina – Myczków w ramach zadania: Przebudowa/rozbudowa DW 895 na odcinku Solina - Myczków i DW 894 na odcinku Hoczew – Polańczyk. W 2020 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę: 860 263,09 zł. Powiat leski;
- Budowa DW 886 na odcinku pomiędzy planowaną obwodnicą miasta Sanoka a DK (drogą krajową) 28. W 2020 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę: 3 538 549,29 zł. Powiat sanocki;
- Rozbudowa DW 885 Przemyśl – Hermanowice-Granica Państwa. W 2020 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę: 33 441 473,50 zł. Poprawa

parametrów technicznych odcinka drogi wojewódzkiej o długości 6,615 km.
Zadanie przewidziane do odbioru w 2021 roku. Powiat przemyski;

- Poprawa funkcjonalności dróg wojewódzkich Województwa Podkarpackiego na terenie powiatu bieszczadzkiego i leskiego wraz z poprawą udostępnienia wizualnego Bieszczadów. W 2020 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę: 7 851 028,76 zł (wydatki majątkowe) z tego budżet państwa 6 157 411,00 zł. Okres realizacji zadania 2019-2021. W ramach zadania przebudowano zjazdy, skrzyżowanie, zatoki postojowe, przebudowano parking, stworzono obiekty i urządzenia obsługi uczestników ruchu, zrealizowano budowę chodnika w ciągu DW 897 w m. Wetlina (660m) oraz w m. Majdan w ciągu DW 897 w rejonie stacji Bieszczadzkiej Kolejki Wąskotorowej (770 m).

2) w ramach modernizacji dróg wojewódzkich na terenach objętych *PSRB* zrealizowano następujące zadania:

- Remont chodnika w ciągu DW 877 Naklik – Leżajsk – Łańcut – Dylągówka – Szklary odc. Leżajsk – Łańcut w miejscowości Dąbrówki. Wykonano 1 km 48 m chodnika. Wydatkowano kwotę 97 057,46 zł. Gmina Czarna;
- Poprawa funkcjonalności dróg wojewódzkich Województwa Podkarpackiego na terenie powiatu bieszczadzkiego i leskiego wraz z poprawą udostępnienia wizualnego Bieszczadów. W 2020 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę: 858 298,92 zł (wydatki bieżące) – z tego dotacja budżetu państwa 673 146,00 zł . W ramach zadania zrealizowano odtworzenie nawierzchni DW 897 oraz remont parkingu wraz z drogą dojazdową w ciągu DW 894 w m. Polana.

W ciągu dróg wojewódzkich realizowane były również inwestycje związane z remontami mostów:

- Zaprojektowanie i wykonanie remontu obiektów mostowych w ciągu DW 896 Ustrzyki Dolne – Ustrzyki Górne: potok Smolniczek w miejscowości Lutowiska, potok Smolniczek w miejscowości Smolnik. Wydatkowano kwotę 1 285 350,00 zł. Gmina Lutowiska;

- Remont nawierzchni mostu w km 69+986 drogi wojewódzkiej 897 Tylawa – Cisna – Wołosate – Granica Państwa w m. Dołżyca. Wydatkowano kwotę 39 058,74 zł. Gmina Cisna;
- Remont nawierzchni mostów w ciągu DW 894 Hoczew - Wołkowyja - Czarna w m. Wołkowyja oraz w ciągu DW 894 Hoczew - Wołkowyja - Czarna w m. Bukowiec. Wydatkowano kwotę 66 327,45 zł. Gmina Solina;
- Remont mostu przez rzekę San w miejscowości Huzele w ciągu DW 893 Lesko – Cisna. Wydatkowano kwotę 1 860 990,00 zł. Gmina Lesko;
- Rozbudowa DW 893 Lesko - Baligród - Cisna polegająca na budowie mostu na rzece Hoczewka w m. Jabłonki. W 2020 roku na realizację zadania wydatkowano kwotę: 5 054 115,63 zł. Gmina Lesko.

Departament Rolnictwa, Geodezji i Gospodarki Mieniem wsparł dotacją celową (o łącznej wysokości 1 161 502,50 zł) 11. gmin uczestniczących w *PSRB* w realizacji inwestycji w zakresie budowy i modernizacji dróg dojazdowych do gruntów rolnych. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wyniosła 5,872 km. Szczegółowe dane zostały przedstawione w tabeli nr 4.

Tabela 4. Wykaz udzielonego wsparcia na inwestycje związane z budową i modernizacją dróg dojazdowych do gruntów rolnych.

Lp.	Nazwa podmiotu	Kwota [zł]	Cel wsparcia
1.	Gmina Czarna	100 000,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
2.	Gmina Lutowiska	89 711,28	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
3.	Gmina Solina	100 000,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
4.	Gmina Baligród	100 000,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
5.	Gmina Cisna	100 000,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
6.	Gmina Komańcza	142 478,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów; odkrzaczanie

7.	Gmina Olszanica	79 890,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
8.	Miasto i Gmina Zagórz	100 000,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
9.	Miasto i Gmina Lesko	99 444,52	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
10.	Gmina Bircza	150 000,00	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
11.	Gmina Tyrawa Wołoska	99 978,70	budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych
RAZEM		1 161 502,50	

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Rolnictwa, Geodezji i Gospodarki Mieniem UMWP.

Ponadto w 2020 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego udzielił:

1) 2 dotacji na kwotę 21 500,00 zł na promocję obiektów dziedzictwa kulturowego. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 5.

Tabela 5. Wykaz podmiotów z terenu *PSRB*, które otrzymały dotacje na promocję obiektów dziedzictwa kulturowego.

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Wartość dofinansowania [zł]	Nazwa projektu
1.	Fundacja Tylko Bieszczady	Cisna	8 000,00	Dziedzictwo kulturowe Magiczne Bieszczady
2.	Stowarzyszenie Przestrzeń Twórcza	Zagórz	13 500,00	Angela Gaber i Sylwester Stabryła RAJ UTRACONY - konfrontacje wizualno-muzyczne
RAZEM			21 500,00	

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego UMWP.

2) 6 dotacji na kwotę 330 000,00 zł na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane obiektów zabytkowych. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela nr 6.

Tabela 6. Wykaz podmiotów z terenu *PSRB*, które otrzymały dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane obiektów zabytkowych.

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Wartość dofinansowania [zł]	Nazwa projektu
1.	Górzanka Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowstąpienia Pana Jezusa	Solina	45 000,00	kościół parafialny /polichromia/
2.	Parafia Rzymskokat. pw. Św. Józefa w Komańczy	Komańcza	15 000,00	kościół filialny pw. MB Wspomożycielki d. cerkiew pw. Św. Dymitra w Radoszycach /dach/
3.	Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Dom Zakonny w Komańczy	Komańcza	200 000,00	budynek klasztoru - prace remontowo- konserwatorskie balkonów i elewacji budynku klasztornego
4.	Parafia Rzymskokat. pw. MB Różańcowej w Brzegach Dolnych	Ustrzyki Dolne	15 000,00	kościół parafialny drewniany, d. cerkiew /obróbki blacharskie, odeskowanie/
5.	Gmina Zagórz	Zagórz	45 000,00	Zespół Klasztorny Karmelitów Bosych /mury kościoła/
6.	Bezmiechowa Górna Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia NMP	Lesko	10 000,00	kościół parafialny dawna cerkiew /ołtarz boczny/

RAZEM	330 000,00
--------------	-------------------

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego UMWP.

Na podstawie informacji przekazanych przez Departament Gospodarki Regionalnej na rzecz gmin z obszaru objętego *Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad* udzielono wsparcia z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych, pożyczek i poręczeń udzielanych na preferencyjnych warunkach podmiotom z sektora MŚP pozostałych po realizacji *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013* dla 17 przedsiębiorców sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw działających w 8 gminach na obszarze objętym *Programem*, łączna wartość wsparcia wyniosła 6 712 000,00 zł; Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabeli nr 7.

Tabela 7. Informacje dotyczące udzielonych pożyczek dla MŚP przez Podkarpacki Fundusz Rozwoju Sp. z o. o. na obszarze *PSRB*.

Lp.	Gmina	Ilość pożyczek udzielonych w gminie	Wartość udzielonych pożyczek [zł]
1.	Gmina Lutowiska	1	200 000,00
2.	Gmina Solina	3	1 600 000,00
3.	Gmina Baligród	2	700 000,00
4.	Gmina Cisna	1	200 000,00
5.	Miasto i Gmina Ustrzyki Dolne	4	1 801 000,00
6.	Gmina Olszanica	2	1 500 000,00
7.	Miasto i Gmina Zagórz	1	60 000,00
8.	Miasto i Gmina Lesko	3	651 000,00
RAZEM		17	6 712 000,00

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Gospodarki Regionalnej UMWP.

W 2020 roku Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWP podpisał 10 umów z gminami uczestniczącymi w *PSRB* na realizację projektów w ramach *Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020* na łączną

kwotę 98 731,00 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabeli nr 8.

Tabela 8. Wsparcie udzielone gminom *PSRB* w ramach *Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020*.

Lp.	Nazwa podmiotu	Kwota [zł]	Nazwa projektu
1.	Gmina Czarna	9 900,00	"Doposażenie i remont budynku GDK w Czarnej Górnej etap II - montaż systemu klimatyzacji oraz zakup mebli kuchennych, malowanie ścian i sufitów w pomieszczeniach GDK"
2.	Gmina Solina	10 000,00	Utworzenie punktów widokowych w Wołkowyi
3.	Gmina Ustrzyki Dolne	10 000,00	Budowa wiaty grillowej przy budynku świetlicy w Ustjanowej Dolnej
4.	Gmina Olszanica	10 000,00	Budowa alejki spacerowej nad Sanem
5.	Gmina Zagórz	10 000,00	Modernizacja i doposażenie budynku Domu Strażaka w miejscowości Mokre poprzez remont schodów oraz zakup stołów świetlicowych
6.	Gmina Lesko	10 000,00	Remont posadzek w świetlicy wiejskiej w Hoczwi
7.	Gmina Bircza	10 000,00	Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców wsi oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez zakup elementów małej architektury
8.	Miasto i Gmina Ustrzyki Dolne	15 000,00	Bieszczadzki "Uniwersytet Samorządności"
9.	Miasto i Gmina Lesko	6 916,00	Organizacja inicjatyw edukacyjnych w świetlicy wiejskiej w miejscowości Glinne
10.	Gmina Bircza	6 915,00	Organizacja wykładów z zakresu etnografii oraz warsztatów plastycznych i dietetycznych w celu podniesienia poziomu wiedzy i kompetencji oraz doskonalenia umiejętności praktycznych mieszkańców powiatu przemyskiego
RAZEM		98 731,00	

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWP.

Dodatkowo w 2020 roku Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich podpisał 52 umowy z podmiotami uczestniczącymi w *PSRB* (w tym z 32 osobami fizycznymi, 6 organizacjami pozarządowymi, 2 przedsiębiorstwami, 10 JST, 2 jednostkami organizacyjnymi) na realizację projektów w ramach *PROW 2014-2020* na łączną kwotę 10 340 757,00 zł (w tym 1 600 000,00 zł dla osób fizycznych). Szczegółowe dane w zakresie udzielonego wsparcia dla podmiotów innych niż osoby fizycznych przedstawione zostały w tabeli nr 9.

Tabela 9. Wsparcie udzielone podmiotom *PSRB* (innym niż osoby fizyczne) w ramach *PROW 2014-2020*.

Lp.	Nazwa podmiotu	Kwota [zł]	Lokalizacja (gmina)	Nazwa projektu
1.	Gmina Lutowiska	147 069,00	Lutowiska	Zagospodarowanie kompleksu festynowo-rekreacyjnego w Lutowiskach
2.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rabem	181 247,00	gmina Czarna m. Rabe	Modernizacja ścieżki historyczno-przyrodniczej "Rabe"
3.	Koło Gospodyń Wiejskich Babiniec Czarna i Przyjaciele w Czarnej Górnej	195 033,00	gmina Czarna m. Czarna Górna	Budowa obiektu służącego organizacji imprez plenerowych wraz z zagospodarowaniem terenu w m. Czarna Górna
4.	Gmina Solina	128 346,00	gmina Solina m. Górzanka	Zagospodarowanie przestrzeni turystyczno-rekreacyjnej przy szlakach pieszych i rowerowych w miejscowości Górzanka
5.	TRANS-STEYR Transport Towarowy Franciszek Krajewski	100 000,00	gmina Baligród m. Baligród	Wzrost konkurencyjności firmy Trans-Steyr Franciszek Krajewski poprzez rozszerzenie działalności o nowe usługi związane z badaniem geometrii kół pojazdów oraz naprawą ogumienia
6.	Gmina Cisna	34 996,00	gmina Cisna m. Przysłup	Poprawa estetyki Gminy Cisna poprzez urządzenie miejsc rekreacyjno-informacyjnych

7.	Gmina Komańcza	76 970,00	gmina Komańcza m. Komańcza	Zagospodarowanie terenu wokół budynku Urzędu Gminy w Komańczy
8.	Gmina Komańcza	515 800,00	gmina Komańcza m. Wisłok Wielki	Rozbudowa i przebudowa systemu gospodarki wodno- ściekowej na terenie Gminy Komańcza
9.	Gmina Ustrzyki Dolne	436 446,00	gmina Ustrzyki Dolne Łobozew Dolny	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Łobozew Dolny
10.	Gmina Olszanica	1 993 104,00	gmina Olszanica m. Uherce Mineralne	Budowa oraz przebudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w gminie Olszanica, w miejscowościach Uherce Mineralne oraz Olszanica
11.	Zakład Usług Technicznych Spółka z o.o.	1 555 253,00	gmina Zagórz m. Łukowe	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Łukowe - etap I
12.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zagórz	133 836,00	gmina Zagórz m. Zagórz	Modernizacja i dostosowanie wyposażenia Sali widowiskowej przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Zagórz
13.	Gmina Zagórz	515 300,00	gmina Zagórz m. Łukowe	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Łukowe - Bania
14.	Gmina Lesko	40 723,00	gmina Lesko m. Lesko	Poprawa zaplecza technicznego w celu rozwoju niekomercyjnej i ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej wspomagającej działania turystyczne miasta i gminy Lesko
15.	Lokalna Grupa Działania Nasze Bieszczady	299 984,00	gmina Lesko m. Kalnica	Budowa, przebudowa oraz doposażenie infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i kulturalnej na obszarze LGD Nasze Bieszczady

16.	Gmina Lesko	2 000 000,00	gmina Lesko m. Hoczew	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Hoczwi na lewym brzegu rzeki Hoczewka do przejścia przez drogę wojewódzką nr 894 wraz z przepompownią P4
17.	Marek Wojtanowski "MED-LUX"	100 000,00	gmina Lesko m. Lesko	Zakup maszyny - zmiatarki w celu świadczenia usług z zakresu robót specjalistycznych związanych z utrzymaniem w czystości ulic
18.	Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Kuźminie	42 848,00	gmina Bircza m. Kuźmina	Wykonanie siłowni zewnętrznej outdoor fitness w Kuźminie na działce ewid. Nr 828/1
19.	Stowarzyszenie działające przy Zespole Szkół w Birczy "Tworzymy lepszą przyszłość"	42 580,00	gmina Bircza m. Bircza	Wykonanie skoczni w dal w Birczy na działce ewid. Nr 555/5
20.	Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne "U Podnóża Gór Słonnych"	201 222,00	gmina Tyrawa Wołoska m. Tyrawa Wołoska	Budowa ogólnodostępnej, niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej w Tyrawie Wołoskiej
RAZEM		8 740 757,00		

Źródło: Dane dostarczone przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWP.

W realizację *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* zaangażowane są również jednostki organizacyjne Samorządu Województwa Podkarpackiego.

W 2020 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie udzielił 2 dotacji celowej oraz rzeczowej w obszarze wsparcia: Polityka społeczna (poprawa warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych); Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemoc; Działania związane z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19 – na rzecz podmiotów z obszaru *PSRB*

na łączną kwotę 19 944,60 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabeli nr 10.

Tabela 10. Wykaz wsparcia udzielonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie w obszarze wsparcia: Polityka społeczna (poprawa warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych); Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemoc; Działania związane z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19.

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Wartość wsparcia [zł]	Nazwa projektu
1.	Warsztaty Terapii Zajęciowej 38-600 Lesko Huzele 110	m. i gm. Lesko	Rękawiczki jednorazowe – 23 opakowania, Maski filtrujące FFP2 – 522 sztuki, Płyn do dezynfekcji rąk 5l. – 10 sztuk.	Działania związane z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19.
2.	Stowarzyszenie POZYTYWKA ul. Gombrowicza 37 38-700 Ustrzyki Dolne	gm. Ustrzyki Dolne	19 944,60	Otworzyć drzwi przyszłości
Razem			Wsparcie finansowe: 19 944,60	

Źródło: Dane dostarczone przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie.

Dodatkowo Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie w ramach projektu „Lepsze jutro” realizowanego ze środków *POWER 2014-2020* udzielił podmiotom z obszaru *PSRB* pomocy finansowej w formie grantu oraz pomocy rzeczowej (w ilości łącznej 39). Suma wsparcia to kwota 861 586,20 zł. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawarte są w tabeli nr 11.

Tabela 11. Wykaz wsparcia udzielonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach polityki społecznej - poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych).

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Wartość wsparcia [zł]	Nazwa projektu
-----	----------------	---------------------	-----------------------	----------------

1.	Powiat Bieszczadzki ul. Bełska 22, 38-700 Ustrzyki Dolne na rzecz Domu Pomocy Społecznej w Moczarach	gm. Ustrzyki Dolne	607 000,00	Projekt "Lepsze jutro" w DPS w Moczarach
2.	Powiat Bieszczadzki ul. Bełska 22, 38-700 Ustrzyki Dolne na rzecz Domu Pomocy Społecznej w Moczarach	gm. Ustrzyki Dolne	70 752,00	Projekt "Lepsze jutro" w DPS w Moczarach
3.	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Wniebowzięcia NMP, ul. Piłsudskiego 137,38-540 Zagórz na rzecz Domu Pomocy Społecznej im. św. Brata Alberta, ul. ks. J. Winnickiego1, 38-540 Zagórz	gm. Zagórz	183 834,20	"Zapewnienie bezpieczeństwa epidemicznego pensjonariuszy i poprawa sytuacji finansowej pracowników DPS w Zagórzcu"
4.	GOPS w Lutowiskach	gm. Lutowiska	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus
5.	GOPS w Lutowiskach	gm. Lutowiska	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 50 szt., przyłbice ochronne na twarz - 7 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
6.	GOPS w Czarnej	gm. Czarna	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus

7.	GOPS w Czarnej	gm. Czarna	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 100 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
8.	GOPS w Solinie	gm. Solina	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus
9.	GOPS w Solinie	gm. Solina	maseczki ochronne wielorazowego użytku - 40 szt., przyłbice ochronne na twarz - 15 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
10.	GOPS w Baligródzie	gm. Baligród	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus
11.	GOPS w Baligródzie	gm. Baligród	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 40 szt., przyłbice ochronne na twarz - 5 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
12.	GOPS w Cisnej	gm. Cisna	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus
13.	GOPS w Cisnej	gm. Cisna	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 20 szt., przyłbice ochronne na twarz - 6 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
14.	GOPS w Komańczy	gm. Komańcza	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus
15.	GOPS w Komańczy	gm. Komańcza	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 20 szt., przyłbice ochronne na twarz - 10 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
16.	MGOPS w Ustrzykach Dolnych	m. i gm. Ustrzyki Dolne	Termometry bezdotykowe - 1 sztuki	Kompetencje plus

17.	MGOPS w Ustrzykach Dolnych	m. i gm. Ustrzyki Dolne	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 160 szt., przyłbice ochronne na twarz - 12 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
18.	GOPS w Olszanicy	gm. Olszanica	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus
19.	GOPS w Olszanicy	gm. Olszanica	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 40 szt., przyłbice ochronne na twarz - 3 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
20.	MGOPS w Zagórz	m. i gm. Zagórz	Termometry bezdotykowe - 1 sztuki	Kompetencje plus
21.	MGOPS w Zagórz	m. i gm. Zagórz	maseczki ochronne wielorazowego użytku - 50 szt., przyłbice ochronne na twarz - 9 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
22.	MGOPS w Lesku	m. i gm. Lesko	Termometry bezdotykowe - 1 sztuki	Kompetencje plus
23.	MGOPS w Lesku	m. i gm. Lesko	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 90 szt., przyłbice ochronne na twarz - 10 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
24.	GOPS w Birczy	gm. Bircza	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus
25.	GOPS w Birczy	gm. Bircza	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 50 szt., przyłbice ochronne na twarz - 20 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
26.	GOPS w Tyrawie Wołoskiej	gm. Tyrawa Wołoska	Termometry bezdotykowe - 2 sztuki	Kompetencje plus

27.	GOPS w Tyrawie Wołoskiej	gm. Tyrawa Wołoska	Maseczki ochronne wielorazowego użytku - 40 szt., przyłbice ochronne na twarz - 10 szt.	Koordinacja sektora ekonomii społecznej w województwie podkarpackim w latach 2020-2022
28.	DPS Moczary	gm. Ustrzyki Dolne	Rękawiczki jednorazowe (1 op.- 100 szt.) - 170 szt.; Kombinezony ochronne klasy III - 2 szt.; Kombinezony ochronne klasy I - 2 szt.; Maski filtrujące FFP2 - 155 szt.; Półmaski filtrujące FFP3 - 80 szt.	Liderzy kooperacji
29.	DPS Zagórz	gm. Zagórz	Rękawiczki jednorazowe (1 op.- 100 szt.) - 83 szt.; Kombinezony ochronne klasy III - 1 szt.; Kombinezony ochronne klasy I - 1 szt.; Maski filtrujące FFP2 - 75 szt.; Półmaski filtrujące FFP3 - 40 szt.	Liderzy kooperacji
30.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Ustrzykach Dolnych	gm. Ustrzyki Dolne	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator - 1 szt.	Liderzy kooperacji
31.	Środowiskowy Dom Samopomocy Ustrzyki Dolne	gm. Ustrzyki Dolne	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator - 1 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-100 szt.) - 10 szt.	Liderzy kooperacji
32.	Środowiskowy Dom Samopomocy Lesko	gm. Lesko	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator - 1 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-100 szt.) - 10 szt.	Liderzy kooperacji
33.	Środowiskowy Dom Samopomocy Baligród	gm. Baligród	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator	Liderzy kooperacji

			- 1 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-100 szt.) - 10 szt.	
34.	Środowiskowy Dom Samopomocy Zagórz	gm. Zagórz	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator - 1 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-100 szt.) - 10 szt.	Liderzy kooperacji
35.	Środowiskowy Dom Samopomocy Bircza	gm. Bircza	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator - 1 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-100 szt.) - 10 szt.	Liderzy kooperacji
36.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Ustrzykach Dolnych	gm. Ustrzyki Dolne	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator - 1 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-100 szt.) - 23 szt.	Liderzy kooperacji
37.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Lesku	gm. Lesko	Dozownik na płyn do dezynfekcji wraz z płynem do dezynfekcji 5l. - 2 szt.; ozonator - 1 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-100 szt.) - 23 szt.	Liderzy kooperacji
38.	DPS Moczary	Ustrzyki Dolne	Płyn do dezynfekcji rąk (1 op. - 5 l) – 38 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-200 szt.) - 22 szt.; maseczki jednorazowe (1 op. - 30 sztuk) – 16 szt.	„Standardy w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach w szpitalu psychiatrycznym”
39.	DPS Zagórz	Zagórz	Płyn do dezynfekcji rąk (1 op. - 5 l) – 20 szt.; rękawiczki jednorazowe (1 op.-200 szt.) - 13 szt.; maseczki jednorazowe (1 op. - 30 sztuk) – 9 szt.	„Standardy w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego dla osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach

				w szpitalu psychiatrycznym”
Razem			Wsparcie finansowe: 861 586,20	

Źródło: Dane dostarczone przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie.

Wsparcie udzielane jest również gminom z obszaru *PSRB* przez Wojewódzki Urząd Pracy. W 2020 r. WUP w ramach środków *POWER 2014-2020* wsparł 4 projekty – całkowity koszt projektów: 17 632 165,82 zł, dofinansowanie UE: 15 413 222,92 zł oraz w ramach osi współfinansowanych z EFS *RPO WP 2014-2020* – 2 projekty – całkowity koszt projektów: 3 346 354,86 zł, dofinansowanie UE: 2 844 401,62 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabelach nr 12 i 13.

Tabela 12. Wykaz wsparcia udzielonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w ramach *Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020*.

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Wartość dofinansowania UE [zł]	Nazwa projektu
1.	POWIAT LESKI/ POWIATOWY URZĄD PRACY W LESKU	Lesko	3 533 601,17	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie leskim (IV)
2.	POWIAT BIESZCZADZKI/POWIATOWY URZĄD PRACY W USTRZYKACH DOLNYCH	Ustrzyki Dolne	3 575 076,94	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie bieszczadzkim (IV)
3.	POWIAT LESKI/ POWIATOWY URZĄD PRACY W LESKU	Lesko	4 284 726,23	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie leskim (V)
4.	POWIAT BIESZCZADZKI/POWIATOWY URZĄD PRACY W USTRZYKACH DOLNYCH	Ustrzyki Dolne	4 019 818,58	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie bieszczadzkim (V)
RAZEM			15 413 222,92	

Źródło: Dane dostarczone przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Tabela 13. Wykaz wsparcia udzielonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020*.

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja (gmina)	Wartość dofinansowania UE [zł]	Nazwa projektu
1.	POWIAT BIESZCZADZKI/POWIATOWY URZĄD PRACY W USTRZYKACH DOLNYCH	Ustrzyki Dolne	1 442 459,72	Aktywizacja osób powyżej 29 r.ż. pozostających bez pracy w powiecie bieszczadzkim
2.	POWIAT LESKI/POWIATOWY URZĄD PRACY W LESKU	Lesko	1 401 941,90	Aktywizacja osób powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie leskim
RAZEM			2 844 401,62	

Źródło: Dane dostarczone przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

W realizację *PSRB* zaangażowani są również partnerzy tj.: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie oraz Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie, odgrywający ważną rolę w realizacji *Programu*.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie w 2020 r. udzielił 171 dotacji lub pożyczek na rzecz podmiotów z terenu oddziaływania *Programu* (152 osobom fizycznym, 17 samorządom terytorialnym, 1 przedsiębiorcy oraz 1 instytucji działającej w systemie podstawowej opieki zdrowotnej) na łączną kwotę 7 545 791,17 zł (w tym 2 676 560,20 zł dla osób fizycznych). Wsparcie zostało udzielone na realizację projektów w zakresie: ochrony ziemi, gospodarki ściekowej, ochrony powietrza, ochrony przyrody. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabeli nr 14.

Tabela 14. Wykaz udzielonego wsparcia podmiotom (innym niż osoby fizyczne) przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

Lp.	Nazwa podmiotu	Lokalizacja [gmina]	Kwota [zł]	Nazwa projektu
1.	Gmina Solina z/s w Polańczyku	Solina	3538524,75	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej Polańczyk - Berezka

2.	Gmina Solina z/s w Polańczyku	Solina	250000	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej Polańczyk-Berezka
3.	Gmina Czarna pow. bieszczadzki	Czarna pow. bieszczadzki	25000	Montaż instalacji fotowoltaicznej na budynku GDK w Czarnej Górnjej
4.	Samodzielny Publiczny Zespół Podstawowej Opieki Zdrowotnej	Zagórz	96392,02	Termomodernizacja budynku Wiejskiego Ośrodka Zdrowia w Tarnawie Górnjej
5.	Gmina Zagórz	Zagórz	15000	Pielęgnacja pomników przyrody rosnących na terenie Gminy Zagórz
6.	Gmina Czarna pow. bieszczadzki	Czarna pow. bieszczadzki	9435	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Czarna pow. bieszczadzki
7.	Gmina Bircza	Bircza	13685	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bircza
8.	Gmina Zagórz	Zagórz	99331,18	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Zagórz
9.	Gmina Komańcza	Komańcza	73800	Wpływ na ochronę środowiska poprzez wykonanie i montaż toalety publicznej
10.	Gmina Komańcza	Komańcza	6460	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Komańcza
11.	Gmina Cisna	Cisna	3060	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Cisna
12.	Gmina Lesko	Lesko	13210,02	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lesko
13.	Gmina Ustrzyki Dolne	Ustrzyki Dolne	24990	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ustrzyki Dolne

14.	Gmina Baligród	Baligród	13773,49	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Baligród
15.	Gmina Olszanica	Olszanica	8245	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Olszanica
16.	Gmina Tyrawa Wołoska	Tyrawa Wołoska	12920	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tyrawa Wołoska
17.	Gospodarstwo Rolne Krystyna Żarów	Ustrzyki Dolne - obszar wiejski	4746,3	Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie
18.	Powiat Bieszczadzki	Ustrzyki Dolne	260658,21	Poprawa efektywności energetycznej budynków Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Ustrzykach Dolnych
19.	Gmina Ustrzyki Dolne	Ustrzyki Dolne	400000	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Łobozew Dolny
RAZEM			4 869 230,97	

Źródło: Dane dostarczone przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

Ważną rolę w realizacji *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* pełni Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie partycypując w kosztach realizacji inwestycji w zakresie przebudowy infrastruktury drogowej. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w tabeli nr 15.

Tabela 15. Wykaz inwestycji drogowych realizowanych na terenie gmin *PSRB* współfinansowanych przez Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych.

Lp.	Nadleśnictwo	Nazwa zadania przedsięwzięcia drogowego	Długość realizowanego odcinka [m]	Poniesione nakłady finansowe przez LP w 2020 r. [zł]
1.	Baligród	Remont mostów na drodze wojewódzkiej	660	150 000,0

2.	Lesko	Remont mostu w ciągu drogi wojewódzkiej	1	300 000,0
3.	Lutowiska	Remont mostu na dr.woj.nr 896 Lutowiska w km25+729	1	50 000,0
4.	Lutowiska	Remont mostu na dr.woj.nr 896 Lutowiska w km30+813	1	50 000,0
5.	Ustrzyki Dolne	Wykonanie przepustu rurowego w ciągu drogi powiat.	1	29 889,0
6.	Ustrzyki Dolne	Popr.przejezd.dr.gm.nr dz. 47 w m. Brzegi Dolne	160	19 982,6
RAZEM				599 871,60

Źródło: Dane dostarczone przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krośnie.

Dodatkowo w ramach przedsięwzięć z zakresu turystycznego udostępniania lasu realizowanych przez Nadleśnictwa w 2020 r. na terenie Bieszczad dwa podmioty uzyskały wsparcie na kwotę łączną 1 164 355,30 zł. Szczegółowe informacje przedstawione są w tabeli nr 16.

Tabela 16. Wykaz przedsięwzięć z zakresu turystycznego udostępniania lasu realizowanych przez Nadleśnictwa w 2020 r. na terenie Bieszczad.

Lp.	Nadleśnictwo	Nazwa zadania	Poniesione nakłady finansowe w 2020 r. [zł]
1.	Stuposiany	Budowa wieży widokowej w Mucznm	1 011 189,5
2.	Stuposiany	Przebudowa tarasu widokowego nr 1 i 2 zagrody żubrów	153 165,8
RAZEM			1 164 355,3

Źródło: Dane dostarczone przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krośnie.

W 2020 roku Lasy Państwowe dofinansowały również realizację przedsięwzięć z zakresu wykorzystania potencjału przyrodniczo kulturowego pogranicza polsko-słowackiego w Nadleśnictwie Cisna, których wartość wyniosła 44 998,53 zł.

Podsumowanie

Niniejsze *Sprawozdanie* przedstawia analizę stopnia realizacji w 2020 r. wskaźników monitorujących wdrażanie *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad*. System przygotowywania sprawozdań z realizacji *PSRB* oparty jest w dużej części na danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacjach raportowanych przez gminy objęte *Programem*. Na wyniki wskaźników osiągnięte w 2020 r. duży wpływ miała sytuacja pandemiczna, która z uwagi na wprowadzane ograniczenia pociągnęła za sobą zmiany w wielu dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Niewątpliwie sytuacja ta pozytywnie wpłynęła na tempo zmian cyfrowych, ale również spowolniła wiele procesów, jak i ograniczyła rozwój niektórych branż i obszarów niezdigitalizowanych. Osiągnięte wskaźniki *PSRB* potwierdzają potrzebę dalszego wspierania obszaru Bieszczad, tym bardziej teraz w obliczu walki ze skutkami wywołanymi przez Covid-19.

Analiza źródeł danych do *Sprawozdań* z realizacji *PSRB* wskazuje na dużą ilość podmiotów zaangażowanych w realizację celów zakładanych do osiągnięcia na obszarze Bieszczad. Z uwagi na brak własnych źródeł finansowania efekty *Programu* w dużej mierze uzależnione są jednak od możliwości pozyskania środków zewnętrznych alokowanych na obszar gmin *PSRB*, a także zdolności aplikacyjnych podmiotów/beneficjentów z tego obszaru oraz stopnia wykorzystania utworzonych preferencji.

W 2020 r. w ramach utworzonych w *RPO WP 2014-2020 r.* działań preferencyjnych dla projektów realizowanych na obszarze *Programu* do dofinansowania wskazano łącznie 3 projekty - koszt całkowity 12 296 736,45 zł (w tym dofinansowanie z UE: 6 939 584,44 zł).

W wyniku zorganizowanego konkursu w ramach działania 1.4 Wsparcie MŚP *RPO WP 2014-2020* dedykowanego 12 gminom z obszaru *PSRB* podpisano łącznie 34 umowy – koszt całkowity: 36 233 944,14 (w tym dofinansowanie z UE: 18 533 218,05 zł).

Ponadto, Samorząd Województwa Podkarpackiego z budżetu Województwa w 2020 r. udzielił wsparcia:

- na odnowę dróg wojewódzkich, a także budowę i remont chodników w ciągach dróg wojewódzkich położonych na terenie gmin wchodzących w skład *Programu* w wysokości 1 232 499,99 zł;
- na remonty mostów w ciągach dróg wojewódzkich w wysokości 8 305 841,82 zł;
- na inwestycje związane z budową i modernizacją dróg dojazdowych do gruntów rolnych w wysokości łącznej 1 161 502,50 zł;
- na prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane obiektów zabytkowych oraz na promocję obiektów dziedzictwa kulturowego w wysokości 351 500,00 zł;
- udzielono wsparcia z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych, pożyczek i poręczeń udzielanych na preferencyjnych warunkach podmiotom z sektora MŚP pozostałych po realizacji *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013* na rzecz 17 przedsiębiorców działających na terenie *PSRB* na łączną wartość 6 712 000,00 zł;
- w ramach *Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020* na łączną kwotę 98 731,00 zł;
- na realizację projektów w ramach *PROW 2014-2020* na łączną kwotę 10 340 757,00 zł.

W realizację *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad* zaangażowane są również:

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie udzielił dotacji celowej oraz rzeczowej w obszarze wsparcia: Polityka społeczna (poprawa warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych); Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy; Działania związane z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19 –na łączną kwotę wsparcia finansowego 19 944,60 zł. Dodatkowo w ramach projektu „Lepsze jutro” realizowanego ze środków *POWER 2014-2020* udzielił pomocy finansowej w formie grantu oraz pomocy rzeczowej na łączną kwotę wsparcia finansowego 861 586,20 zł;

- Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie w ramach środków *POWER 2014-2020* wsparł 4. projekty, których całkowity koszt wynosił: 17 632 165,82 zł (dofinansowanie z UE: 15 413 222,92 zł) oraz w ramach osi współfinansowanych z EFS *RPO WP 2014–2020* dwa projekty - całkowity koszt projektów: 3 346 354,86 zł (dofinansowanie z UE: 2 844 401,62 zł);
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie udzielił dotacji lub pożyczek na wsparcie realizacji projektów w zakresie ochrony ziemi, gospodarki ściekowej, ochrony powietrza i ochrony przyrody na łączną kwotę 7 545 791,17 zł;
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie realizowała przedsięwzięcie z zakresu wykorzystania potencjału przyrodniczo kulturowego pogranicza polsko-słowackiego w Nadleśnictwie Cisna, którego wartość wyniosła 44 998,53 zł, a w ramach przedsięwzięć z zakresu turystycznego udostępniania lasu realizowanych przez Nadleśnictwa w 2020 r. dwa podmioty uzyskały wsparcie na kwotę 1 164 355,3 zł. Dodatkowo Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych partycypowała w kosztach realizacji inwestycji w zakresie przebudowy infrastruktury drogowej, a poniesione nakłady finansowe w 2020 r. wyniosły 599 871,60 zł.

Spośród 52. wskaźników tworzących cały system monitoringu realizacji celów *PSRB*, założone na koniec 2020 roku wartości docelowe osiągnięte lub przekroczone zostały w przypadku 19 z nich. Znaczący odsetek – 17 stanowią również wskaźniki dla których nie ma możliwości określenia w niniejszym *Sprawozdaniu* stopnia realizacji wartości docelowej. Sytuacja ta wynika z faktu braku, na moment przygotowania niniejszego dokumentu, udostępnienia w bazie BDL GUS części danych za 2020 r. umożliwiających dokonanie analizy w przedmiotowym zakresie. W przypadku 16. wskaźników zdiagnozowano nieosiągnięcie wartości docelowej. Brak realizacji niektórych wskaźników podyktowany był uwarunkowaniami gmin, które powodowały, że nie każda gmina miała możliwość realizacji określonych działań.

Mając na uwadze cel główny *Programu*, a także zaraportowane dane należy stwierdzić, że pomimo trudnej sytuacji pandemicznej w 2020 r. udało się osiągnąć postęp w realizacji wielu wskaźników. Tym samym należy uznać, że cele *PSRB* są

skutecznie realizowane, a potwierdzeniem tego są osiągnięte większe niż docelowe wartości wskaźników. Wartości monitorowanych wskaźników potwierdzają także aktywność JST i podmiotów działających na obszarze *PSRB*, a podejmowane przez nie projekty są zgodne z kierunkami wskazanymi przez zdefiniowane w *Programie* priorytety i działania strategiczne.